

ÚSTAVNÝ SÚD
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ROČENKA 2021

ÚSTAVNÝ SÚD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

OBSAH

ÚVOD

Úvodné slovo podpredsedu 2

PLÉNUM

Plénum Ústavného súdu Slovenskej republiky 6

SLOVAMI SUDCU

8

ČINNOSTI

Rozhodovacia činnosť
Ústavného súdu Slovenskej republiky 10

- I. Rozhodnutia o súlade právnych predpisov 10
- II. Rozhodnutia o súlade predmetu referenda 14
- III. Rozhodnutie o ústavnosti vyhlásenia núdzového stavu 15
- IV. Rozhodnutia o ústavných sťažnostiach 16

ŠTATISTIKA

Štatistické údaje rozhodovacej činnosti
Ústavného súdu Slovenskej republiky 19

POHĽAD ZVONKU

Ochrana duševného zdravia zamestnanca 21

AKTIVITY

Protokolárne a medzinárodné **aktivity** 23

SPRÁVY

Poskytovanie informácií a vzťah k médiám 29

- Poskytovanie informácií 29
- Vzťah k médiám 30

Deň otvorených dverí 32

ŠTRUKTÚRA

Organizačná štruktúra Kancelárie
Ústavného súdu Slovenskej republiky 33

STÁŽ

Stážová klinika 36

PREDSTAVUJEME

Predstavujeme 37

- Sekretariát predsedu a podpredsedu a referát tajomníčok sudcov 37
- Referát súdnej agendy 37

FINANCIE

Rozpočet Kancelárie Ústavného súdu
Slovenskej republiky 39

ÚSTAVNÝ SÚD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ÚVODNÉ SLOVO

JUDr. Ľuboš Szijeti

Vážené čitateľky, vážení čitatelia,

rok 2021 bol rovnako ako rok 2020 plný mimoriadnych situácií. Prežili sme ho bez výrazného zlepšenia v predvídateľnosti vývoja pandémie ochorenia COVID-19. Dočasné uvoľňovanie sa striedalo so sprísňovaním protipandemických opatrení, a to vyvolávalo diskusie i napätie v rôznych oblastiach spoločenského života. Verejnosť sa okrem overených informácií z dôveryhodných zdrojov vysporadúvala i s početnými dezinformáciami týkajúcimi sa očkovania, karantény, nosenia respirátorov a preukazovania sa digitálnymi COVID preukazmi, a to aj v spojitosti s nesprávnymi interpretovanými rozhodnutiami ústavného súdu.

Pandémii ochorenia COVID-19 sa v tomto roku nevyhol ani ústavný súd, jeho činnosť to ale zásadnejším spôsobom neochromilo. Kvôli vysokému nápadu podaní (návrhov na začatie konania), rozmanitosti jednotlivých návrhov, a tým aj náročnosti na ich vybavenie si nastavili sudcovia ústavného súdu vysoké pracovné tempo.

V roku 2021 prijali viaceré rozhodnutia, ktoré mali celospoločenský dopad a boli verejne a aj mediálne sledované, a vo všetkých sledovaných veciach rozhodli v primeranej lehote.

Zároveň venovali náležitú pozornosť aj značnému množstvu vecí, v ktorých sa fyzické osoby a právnické osoby domáhali vyslovenia porušenia svojich základných práv a slobôd, najčastejšie rozhodnutiami všeobecných súdov.

Spolu s kolegami sme rozhodovali vo viacerých z právneho hľadiska náročných veciach, ako napr.:

- O návrhu na opakované predĺženie času trvania núdzového stavu, ktorý podali poslanci Národnej rady Slovenskej republiky, a rovnako aj generálny prokurátor Slovenskej republiky. Ústavný súd v tejto veci rozhodol (PL. ÚS 2/2021), že uznesenie vlády Slovenskej republiky o predĺžení núdzového stavu o ďalších 40 dní a prijatých opatreniach zo 17. marca je v súlade s ústavou a ústavným zákonom o bezpečnosti štátu. Podľa ústavného súdu vláda disponovala náležitým skutkovým stavom pre prijatie napadnutého uznesenia a disponovala aj náležitým právnym základom, ktorý vyplýva z ústavného zákona o bezpečnosti štátu.
- O návrhu prezidentky Slovenskej republiky týkajúcom sa namietaných ustanovení zákona o volebnej kampani a tiež zákona o politických stranách a politických hnutiach ústavný súd nálezom (PL. ÚS 26/2019) rozhodol, že doba zákazu zverejňovania výsledkov volebných prieskumov v čase 50 dní pred dňom konania volieb je v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky a Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- O návrhu prezidentky Slovenskej republiky na preskúmanie súladu predmetu referenda s Ústavou Slovenskej republiky. Ústavný súd rozhodol (PL. ÚS 7/2021), že predmet referenda s otázkou v predkladanom znení nie je v súlade s ústavou.
- O návrhu generálneho prokurátora Slovenskej republiky, ktorý sa týkal zákona o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia (konkrétne vydávania vyhlášok úradom verejného zdravotníctva). Ústavný súd rozhodol (PL. ÚS 8/2021), že úrady verejného zdravotníctva sú zákonom zriadené orgány štátnej správy, ktoré sú zákonom o ochrane verejného zdravia splnomocnené na vydávanie vyhlášok, a že vyhlášky vydávané úradmi verejného zdravotníctva môžu byť vyhlasované publikáciou vo Vestníku vlády Slovenskej republiky. Zároveň potvrdil preskúmateľnosť týchto vyhlášok ústavným súdom v konaní o súlade právnych predpisov. Ústavný súd taktiež rozhodol, že dočasný prechod noriem z opatrení úradov verejného zdravotníctva do obsahu vyhlášok úradov verejného zdravotníctva nemal retroaktívne účinky.
- O návrhu verejnej ochrankyne práv Slovenskej republiky týkajúcom sa viacerých ustanovení zákona o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia. Ústavný súd vo svojom náleze (PL. ÚS 4/2021) konštatoval nesúlad napadnutých ustanovení [§ 4 ods. 1 písm. g) a § 48 ods. 4 písm. aa)] zákona o ochrane verejného zdravia s ústavou. Šírka formulácie oboch napadnutých ustanovení („ďalšie opatrenia“) neposkytuje potrebné záruky ochrany jednotlivca pred svojvoľnými zásahmi do základných práv a slobôd, čím určovanie medzí základných práv a slobôd vyhradené zákonodarnej moci neprípustne prenecháva podzákonnej normotvorbe. Pri skúmaní izolácie ústavný súd dospel k záveru, že pokiaľ je táto realizovaná v domácom prostredí, čo zákon o ochrane verejného zdravia explicitne umožňuje, potom zásah do chránenej autonómnej sféry jednotlivca nie je pozbavením osobnej slobody. Pokiaľ však ide o izoláciu mimo domáceho prostredia (v zdravotníckom zariadení alebo inom určenom zariadení), ide

o pozbavenie osobnej slobody. Zistiť, že právny poriadok pre prípad karantény ako pozbavenia osobnej slobody nedostatočne určuje zákonné medze uvedeného základného práva a neposkytuje náležité procesné záruky vyplývajúce z čl. 17 ústavy a čl. 5 dohovoru, ústavný súd konštatoval nesúlad napadnutých ustanovení [§ 12 ods. 2 písm. f), § 48 ods. 4 písm. n) a u) a § 51 ods. 1 písm. d)] zákona o ochrane verejného zdravia v častiach o karanténnych opatreniach (karanténe) s referenčnými normami vyššej právnej sily uvedenými navrhovateľkou.

Z uvedeného vyplýva, že vo veciach súvisiacich so šírením ochorenia COVID-19 plénum ústavného súdu v roku 2021 meritórne rozhodlo 3-krát (PL. ÚS 2/2021, PL. ÚS 8/2021, PL. ÚS 4/2021). Pokiaľ ide o podania týkajúce sa fyzických osôb a právnických osôb, o ktorých sú príslušné rozhodovať senáty ústavného súdu, bolo ústavnému súdu doručených 21 podaní (v roku 2020 ich bolo o 49 viac) týkajúcich sa opatrení prijatých v súvislosti so šírením ochorenia COVID-19. Dvanásť z týchto podaní bolo vybavených odložením, keďže z obsahu podaní bolo zistené, že nejde o návrhy na začatie konania. V ôsmich prípadoch ústavný súd uznesením ústavné sťažnosti odmietol. Jedno podanie z roku 2021 a dve podania z roku 2020 ešte neboli prerokované.

Verejnou a médiami boli sledované i rozhodnutia senátov ústavného súdu týkajúce sa fyzických osôb. Za všetky možno spomenúť rozhodnutia ústavného súdu týkajúce sa preskúvania rozhodnutí všeobecných súdov, najmä v trestných veciach.

Celkový nápad podaní na ústavnom súde v roku 2021 (2 643 doručených podaní) bol nižší ako v roku 2020 (o viac ako 300 podaní) a počet nevybavených podaní na ústavnom súde v roku 2021 (1 299 nevybavených podaní) sa znížil takmer o 300 vecí. Každý z trinástich sudcov ústavného súdu vybavil v roku 2021 v priemere približne 218 podaní, čo je približne toľko, koľko v roku 2020. Z počtu 1299 nevybavených podaní k 31. decembru 2021 bolo nevybavených 31 podaní, v ktorých je príslušné rozhodovať plénum ústavného súdu. Počas roka 2021 plénum rozhodlo o 28 návrhoch.

Zástupcovia ústavného súdu boli v pravidelnom online kontakte so zástupcami Európskej komisie pre demokraciu prostredníctvom práva (Benátskej komisie) a tiež online komunikovali s kolegami v rámci Súdnej siete Európskej únie a Siete najvyšších súdov (Superior Courts Network), ktorých je ústavný súd súčasťou.

Koncom septembra sa uskutočnil online jubilejný X. ročník medzinárodnej vedeckej konferencie pod názvom „*Základné práva a slobody a ich ochrana v núdzovom stave a iných osobitných právnych režimoch – X. ústavné dni*“. Svojou účasťou toto podujatie obohatili predseda Ústavnej rady Francúzska Laurent Fabius, predseda Ústavného súdu Českej republiky Pavel Rychetský, predseda Ústavného súdu Maďarskej republiky Tamás Sulyok,

ako aj ďalší významní predstavitelia justície a odborníci v oblasti práva z domova i zo zahraničia. Vedecká konferencia bola tematicky zameraná na významné ústavnoprávne účinky z hľadiska organizácie výkonu verejnej moci a ochrany základných práv a slobôd počas núdzového stavu, ako aj na ústavnoprávnu komparáciu poznatkov a skúseností získaných pri ochrane základných práv a slobôd počas pandémie vyvolanej ochorením COVID-19 vo vybraných štátoch Európskej únie.

V roku 2021 sme upravili a sprehľadnili aktuálne webové sídlo a pracujeme na príprave nového moderného webového sídla, ktoré by zvýšilo užívateľský komfort všetkých záujemcov o ústavný súd a zároveň umožnilo kvalitne a bezpečne streamovať tlačové besedy a brífingy organizované ústavným súdom. Pokračovať budeme aj vo zverejňovaní tzv. rozšírených tlačových správ, ktoré približujú a vysvetľujú rozhodnutia pléna ústavného súdu v spoločensky a mediálne sledovaných veciach bezprostredne po zasadnutí pléna.

Prioritou je a aj v roku 2022 ostáva samotná rozhodovacia činnosť. Spolu s kolegami sa zameriavame najmä na efektivitu rozhodovacej činnosti súdu, zrýchlenie konania a kvalitu rozhodnutí, predovšetkým z pohľadu zjednocovania judikatúry. Postupne sa nám darí rozvíjať aj väčšiu elektronizáciu výkonu činnosti ústavného súdu, v ktorej vidíme veľkú budúcnosť. Vďaka všetkým kolegom v pléne sa nám darí počet vybavených vecí z roka na rok zvyšovať, a to aj pri vysokom nápade podaní. Chcem sa im aj týmto poďakovať za vysoko odborný a profesionálny prístup a celoročné úsilie. Zároveň ďakujem aj zamestnancom kancelárie ústavného súdu, ktorí nám vytvárajú výborné podmienky na našu prácu.

JUDr. ĽUBOŠ SZIGETI
podpredseda Ústavného súdu Slovenskej republiky

PLÉNUM

ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

JUDr. IVAN FIAČAN, PhD.
predseda Ústavného súdu Slovenskej republiky
od 2019

JUDr. ĽUBOŠ SZIGETI
podpredseda Ústavného súdu Slovenskej republiky
od 2019

JUDr. JANA BARICOVÁ
sudkyňa Ústavného súdu Slovenskej republiky
od 2014

JUDr. LADISLAV DUDITŠ
sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky
od 2019

JUDr. LIBOR DUĽA
sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky
od 2019

JUDr. MIROSLAV DURIŠ, PhD.
sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky
od 2017

JUDr. RASTISLAV KAŠŠÁK, PhD.
sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky
od 2019

JUDr. JANA LAŠŠÁKOVÁ
sudkyňa Ústavného súdu Slovenskej republiky
od 2017

JUDr. MILOŠ MAĎAR, PhD., LL.M.
sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky
od 2019

JUDr. PETER MOLNÁR, PhD.
sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky
od 2019

JUDr. PETER STRAKA
sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky
od 2019

JUDr. ROBERT ŠORL, PhD.
sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky
od 2020

JUDr. MARTIN VERNARSKÝ, PhD.
sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky
od 2019

SLOVAMI SUDCU

MÔŽE PAPIER S LINAJKAMI PORAZIŤ HLAVIČKOVÝ PAPIER?

Ústavný súd Slovenskej republiky nie je jediným ochrancom ústavnosti, no bezpochyby pri jej ochrane hrá významnú rolu. Každý jeden štátny orgán, všeobecný súd alebo hoci aj účastníci súkromnoprávneho vzťahu sa musia za každých okolností nechať viesť ústavným textom a konať v jeho medziach a mantineloch. Aj napriek tomu, že verejnosť vníma ústavný súd najmä prostredníctvom plenárnych konaní, kde ústavný súd balansuje na hrane práva a politiky, z hľadiska kvantity je nosnou časťou agendy rozhodovanie v konaniach podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v tzv. konaní o ústavnej sťažnosti.

Zákon o ústavnom súde hovorí jasne a požaduje od účastníka konania povinné právne zastúpenie advokátom, a teda aj to, aby bolo podanie napísané kvalifikovane a obsahovalo všetky formálne náležitosti. Uvedené pravidlo v sebe nesie jedno zásadné nebezpečenie pre sťažovateľa, ktoré je pre každú inštitúciu (ústav-

ný súd nevyvímajúc) lákadlom. Existuje totiž možnosť odmietnutia veci, keďže konanie pred ústavným súdom je koncentrované práve na formálnu dokonalosť a potenciálne diskrepancie sa nezvyknú odpúšťať.

Aj napriek tomu, že považujem za veľmi dôležité klásť dôraz na istú úroveň procesného diskurzu, pričom oceňujem, keď podania adresované ústavnému súdu sú jasné, trefné a výstižné (a nie nadbytočne dlhé a rozvláčne), každý deň si pripomínam našu povinnosť nezabúdať, že musíme vnímať a načúvať. Áno, uvedomujem si, že ono to vyznieva ako relatívne bezvýznamný apel na niečo, čo je prirodzené, no v ponímaní ochrany ústavnosti to nadobúda úplne inú esenciu. Neraz sa mi totiž stalo, že prípad, ktorý na prvý pohľad vyzeral jasne, pričom jeho meritórny prieskum zo strany ústavného súdu sa javil ako krajne nepravdepodobný, skončil úplne naopak.

Ústavný súd totiž čelí veľkému penzu podaní, ktorých niekedy výslovnou a niekedy len implicitnou ambíciou je iniciácia konania o ústavnej sťažnosti, no evidentne v prvom kroku nespĺňajú všetky požadované zákonné náležitosti. Tieto podania nepoužívajú právnický jazyk, sú plné nespokojnosti so systémom a pocitov nespravodlivosti. Je z nich zrejme to, čo sťažovateľovi prekáža, no niekedy chýbajú prílohy, niekedy dôležité informácie o inštančnom postupe a niekedy dokonca aj petit. To, že existuje možnosť požiadať o ustanovenie právneho zástupcu, sťažovateľ častokrát vôbec netuší. Zjednodušene povedané, ide práve o podania napísané na spomínaných linajkách.

Keďže väčšina podaní je naopak podaná právnickými zástupcami, sú charakteristické právnickým jazykom a snahou o čo najkvalitnejšiu právnu argumentáciu. Veľmi často je obohacujúce čítať interpretatívne ambície erudovaných advokátov, ktorí sa snažia čo najplastickejšie vykresliť porušenie ústavných garancií v posudzovaných veciach. Častokrát vidia v našej rozhodovacej činnosti viac, než tam skutočne je, a niektoré nálezy sa stanú predmetom nevídneho kultu, pričom iné (nezriedka významnejšie a dôležitejšie) ostávajú v úzadí a nezaslúžene nie sú vo svetle reflektorov právnej praxe. Ako som už naznačil, bez ohľadu na meritórny záver veci je vždy najzaujímavejšie čítať ústavnoprávny audit konaní vedených všeobecnými súdmi, no najmä ten, ktorý sa priamo dotýka konkrétnych výhrad inter partes.

Čo mám tým na mysli? Tak ako sudcovia častokrát koncipujú svoje rozhodnutia, využívajúc istú mieru autopoetiky, aj advokáti okrem argumentov priamo k veci využívajú aj všeobecné pasáže, ktoré sa dajú použiť kdekoľvek. Nezriedka sa týkajú práve nepreskúmateľnosti rozhodnutí, ktorá sa napáda v konaní o ústavnej sťažnosti takmer vždy. Na popis tohto fenoménu použijem gastronómickú paralelu: dá sa povedať, že okrem hlavného chodu je vždy naservírovaná aj nejaká štandardizovaná obloha, ktorá síce neurazí, no nikdy neurčuje záverečný verdikt o tom, či bolo jedlo chutné alebo nie.

A práve v tom je čaro podaní laikmi neprávnickým jazykom. Tam ide autor listu rovno „na vec“, žiadne okľuky a žiadne floskuly. Píše všeobecne o tom, čo sa mu páči a čo nie, nediskutuje o princípoch, ale rovno označuje konania, ktoré sa mu nepozdávajú. Vrátiac sa k použitému podobenstvu, nie je to žiadna vysoká gastronómia, chýba tomu obloha, no je úplne zrejmé, čo je „na tanieri“, pričom výsledok je poctivý a úprimný. Autor textu teda nepoužíva cudzie slová (i. a. obľúbená právnická latinčina) a nezaštituje sa cudzokrajnými právnymi doktrínami, ale priamočiaro sa sťažuje výlučne len na to, čo mu prekáža.

Ako naznačuje názov, v rámci katakomb konania o ústavnej sťažnosti prebieha utajený interný súboj podaní napísaných častokrát vlastnou rukou na papieri s linajkami a vysoko erudovaného textu predloženého na predtlačenom hlavičkovom papieri. Laické podanie bez právneho zástupcu je, ako už bolo naznačené, lákavé na rýchle vybavenie veci (napríklad aj využitím

právne kontroverzného inštitútu odloženia), pričom aktivácia procesu odstraňovania väd podania je naopak procesom zdĺhavým. Ak však nebudeme pozorne načúvať a pokúšať sa vnímať každé jedno podanie tak, ako keby ho písal ten najerudovanejší právnik, nebudeme takým právnym štátom, aký požaduje náš ústavný text. Paradoxom totiž je, že z právne komplikovanej reči je častokrát zložitejšie rozkódovať, čo mal autor textu v úmysle, pričom vlastnou rukou formulovaná úprimnosť nezriedka obsahuje bezprostredne zrejmú myšlienku. Tak ako Dávid dokázal prekvapivo poraziť Goliáša, aj linajky vedia poraziť predtlačенú hlavičku, bariérou spravodlivosti predseda nikdy nemôže byť kabát, do ktorého je sťažovateľ odetý.

JUDr. PETER STRAKA
sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky

ROZHODOVACIA ČINNOSŤ ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

I. ROZHODNUTIA O SÚLADE PRÁVNÝCH PREDPISOV

PL. ÚS 6/2018 – VLASTNÉ STANOVISKO ČLENA SÚDNEJ RADY

Národná rada 10. mája 2017 schválila novelu zákona o súdnej rade, ktorou zaviedla pre členov Súdnej rady Slovenskej republiky právo, aby sa ich stanovisko vznesené počas zasadnutia súdnej rady uverejňovalo písomne spolu s väčšinovým rozhodnutím.

Túto novelu napadla v konaní pred ústavným súdom vtedajšia predsedníčka súdnej rady, podľa ktorej je uverejňovanie vlastného stanoviska člena súdnej rady v rozpore s ustanoveniami ústavy, ktoré ustanovujú spôsob hlasovania nadpolovičnou väčšinou všetkých členov a vypočítavajú personálne kompetencie súdnej rady. Kolektívne hlasovanie o personálnych otázkach podľa nej vylučuje podávanie vlastných stanovísk, pričom zdôraznila nutnosť zachovania tajnosti hlasovania.

Ústavný súd tieto argumenty neuznal, pretože podľa neho zo samotnej kombinácie personálnych právomocí súdnej rady a hlasovania v osemnásťčlennom zbore nevyplýva zákaz vyjadrovania vlastného stanoviska. Ústava rovnako nestanovuje tajnosť hlasovania ani takáto požiadavka z nej nevyplýva implicitne, túto voľbu

plne ponecháva na zákonodarcu, ktorý navyše zákonnú úpravu od podania návrhu predsedníčky súdnej rady medzičasom zmenil a zaviedol verejné hlasovanie pre rozhodovanie súdnej rady. Navyše, osobitné stanoviská sú v našom právnom poriadku prítomné takmer od začiatku nielen v prípade justičných, ale aj iných orgánov vrátane tých legislatívnych.

Ústavodarca tým, že súdnu radu zriadil ako orgán s demokratickou a profesijnou legitimitou skladajúci sa z vážnych právnických osobností a poveril ju verejnou kontrolou a formovaním a legitimizáciou všeobecného súdnictva, od nej neočakával iba to, že bude rozhodovať kolektívne, ale že bude v prvom rade rozhodovať expertne a diskurzívne. Inými slovami, ústava predpokladá, že členovia súdnej rady sa budú navzájom vyjadrovať a upresňovať svoje pozície a až na základe výmeny myšlienok hlasovať. Vlastné stanovisko je jedným z ústavou dovolených spôsobov, ako túto dôležitú požiadavku diskurzívnosti posilniť. Ústavný súd preto návrhu nevyhovetel.

PL. ÚS 25/2020 – SPRÍSTUPNENIE VEDENIA PROKURATÚRY INÝM PRÁVNICKÝM PROFESIÁM

Národná rada schválila 2. septembra 2020 novelu zákona o prokuratúre a zákona o prokurátoroch, ktorá priniesla významnú a zároveň pre časť verejnosti kontroverznú zmenu v obsadzovaní funkcií generálneho prokurátora, teda hlavy celej prokuratúry, a špeciálneho prokurátora, ktorý stojí na čele špecializovaného úradu prokuratúry, povereného stíhaním najmä organizovanej a korupčnej kriminality. O obe funkcie sa dosiaľ mohli uchádzať výlučne kandidáti z radov prokurátorov, no sporná novela otvorila možnosť kandidatúry aj pre iné právnické profesie. Kandidáti musia však spĺňať viaceré podmienky, z ktorých najvýznamnejšia je podmienka pätnásťročnej odbornej praxe.

Novelu v konaní pred ústavným súdom napadli skupina poslancov národnej rady a tiež prvá námestníčka Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky. Namietali jednak porušenie pravidiel legislatívneho procesu, ktoré videli predovšetkým v opakovanom nedodržaní zákonných lehôt. Ústavný súd uznal, že k určitým porušeniam spočívajúcim v nedodržaní lehôt došlo, podľa neho však tieto pochybenia neboli takej intenzity, ktorá by bola ústavne neakceptovateľná. Pri prijímaní napadnutej právnej úpravy základné záruky riadneho legislatívneho procesu v právnom štáte dodržané boli. Jednotliví poslanci národnej rady mali napriek namietaným pochybeniam možnosť vyjadriť sa k predloženému poslaneckému návrhu zákona.

Primárne však navrhovatelia napádali spornú novelu po obsahovej stránke. Prvá námestníčka namieta skutočnosť, že sporná novela neupravila výslovne vznik služobného pomeru prokurátora v prípade, ak za špeciálneho prokurátora bude zvolená osoba, ktorá predtým nebola prokurátorom, v dôsledku čoho by tejto

osobe podľa názoru prvej námestníčky nevznikol služobný pomer a bola by diskriminovaná oproti iným prokurátorom, keďže sa na ňu nebudú vzťahovať ustanovenia zákona upravujúce pracovné podmienky prokurátorov, ktoré zákon viaže na vznik služobného pomeru (napr. dovolenka, náhrada platu za nevyčerpanú dovolenku, odchodné a pod.).

Ústavný súd uznal, že sporná novela má tento formálny nedostatok, ale nevidel v tom porušenie zákazu diskriminácie a práva na spravodlivé a uspokojujúce pracovné podmienky. Sporná novela totiž ustanovuje, že ak je za špeciálneho prokurátora zvolená osoba, ktorá predtým nebola prokurátorom, stáva sa zložením sľubu prokurátorom generálnej prokuratúry. Namietaný nedostatok teda možno preklenúť ústavne konformným výkladom, v zmysle ktorého takejto osobe vznikne momentom zloženia sľubu aj služobný pomer prokurátora spolu so všetkými pracovnoprávnymi výhodami s tým spojenými.

Navrhovatelia tiež vidia v otvorení vrcholných funkcií prokuratúry neprokurátorským kandidátom zásah do nezávislosti prokuratúry a jej samostatného ústavného postavenia, a tým porušenie princípu delby moci. Ústavný súd sa s touto argumentáciou nestotožnil.

Z ústavoprávnej komparatistiky vyplýva, že v právnom štáte sú prípustné rôzne modely prokuratúry. Podobne naša ústava definuje prokuratúru ako ochrancu práv a právom chránených záujmov jednotlivcov a štátu, na čele ktorej stojí generálny prokurátor menovaný prezidentom republiky na návrh parlamentu, pričom z jej zaradenia do ôsmej hlavy spolu s verejným ochrancom práv nemožno vyvodiť, že by malo ísť o uzavretý a izolovaný systém orgánov, ktorý s inými orgánmi verejnej moci nespájajú žiadne väzby a do ktorého činnosti nemožno žiadnym ústavne súladným spôsobom zasiahnuť.

Ostatnú reguláciu ústava ponecháva na zákonodarcovi. Ten má v determinovaní štruktúry prokuratúry, funkčných vzťahov pri výkone jej pôsobnosti a takisto podmienok, ktoré musia spĺňať generálny prokurátor a ostatní prokurátori, široký priestor uváženia, ktorého ústavoprávnymi limitmi sú okrem pomerne strohého textu ústavy princípy demokratického a právneho štátu a ochrany základných práv a slobôd. Tieto princípy však napadnutou novelou ohrozené nie sú, preto ústavný súd návrhu nevyhovel.

PL. ÚS 14/2018 – PRÍSTUP NA TRH S MINERÁLNYM OLEJOM

Národná rada schválila 11. októbra 2017 novelu zákona o spotrebnej dani z minerálneho oleja, ktorou zaviedla obmedzenia pri vstupe na trh s minerálnym olejom spočívajúce v minimálnom ročnom objeme predaja pre podnikateľov už etablovaných na trhu, a to vo výške 30 000 000 litrov ročne, a minimálnom vklade do základného imania pre začínajúcich podnikateľov, a to v mini-

málnej výške 500 000 eur. Predchádzajúca úprava žiadne podobné obmedzenie vstupu na trh neobsahovala.

Sporné ustanovenia v konaní pred ústavným súdom napadla skupina poslancov národnej rady, ktorá namietala, že sporná novela vytvorila bez relevantných dôvodov výraznú nerovnosť účastníkov hospodárskej súťaže, a to najmä v neprospech malých a stredných podnikateľov, pre ktorých sú tieto podmienky likvidačné a ktorým v dôsledku toho zákonodarca neprípustným spôsobom zasiahol do práva podnikáť. Podľa skupiny poslancov sa tým navyše vytvárajú podmienky na vznik oligopolných až monopolných subjektov a dochádza tak k ohrozeniu trhových princípov.

Sloboda podnikania patrí medzi takzvanú druhú generáciu ľudských práv a v zmysle našej ústavy sa tohto základného práva možno domáhať iba v medziach zákonov, ktoré ho vykonávajú, pričom tieto môžu ustanoviť podmienky a obmedzenia výkonu podnikateľskej činnosti. Zákonodarca má v tomto smere široký priestor na uváženie, ako bude regulovať podnikateľské prostredie a aké podmienky a obmedzenia určí na vstup na trh. Tento priestor však nie je bezbrehý. Zákonodarca síce môže prístup na určitý segment trhu obmedziť určitými podmienkami, nesmie tým však zasiahnuť do samotného jadra slobody podnikáť a tieto obmedzenia musia sledovať legitímny cieľ, ktorý musia byť spôsobilé dosiahnuť. Relatívna šírka priestoru na uváženie, ktoré zákonodarca v prípade základných práv druhej generácie má, sa potom prejavuje v tom, že obmedzenia týchto práv nemusia byť striktné nevyhnutné ani primerané k sledovanému cieľu.

Podľa ústavného súdu stanovením minimálneho ročného objemu predaja ako podmienky vstupu na trh s minerálnym olejom zákonodarca nezasiahol do samotnej podstaty slobody podnikáť. Pokiaľ však ide o existenciu legitímneho cieľa sledovaného napadnutou novelou, z dôvodovej správy k príslušným ustanoveniam sa nedá žiaden cieľ vyčítať. Až z vyjadrenia národnej rady zaslanej ústavnému súdu vyplynulo, že sporná novela mala mať za cieľ predchádzanie daňovým únikom a ochranu životného prostredia, bližšie však svoje tvrdenia nepodložila žiadnymi argumentmi ani dôkazmi o tom, že skutočne dochádza práve u vyčlenenej skupiny podnikateľov k daňovým únikom. Už na základe tejto skutočnosti ústavný súd dospel k záveru, že nebola preukázaná existencia legitímneho cieľa, a preto napadnuté ustanovenia predstavujú porušenie slobody podnikáť, a tým sú protiústavné.

Na naplnenie požiadavky legitímneho cieľa odôvodňujúceho zásah do niektorého zo základných práv totiž nestačí tvrdenie jeho existencie, ale táto musí byť aj preukázaná. Opačný prístup by viedol k neprijateľnému záveru, že legitímny cieľ je daný vždy, ak to zákonodarca alebo účastník v konaní pred ústavným súdom iba tvrdí, čím by test legitimacy stratil zmysel.

Ústavný súd navyše poznamenal, že obmedzenie práva podnikat' sa už na prvý pohľad nejavi ako rozumný prostriedok v boji proti daňovým únikom. Nebolo preukázané a je to aj výsostne nepravdepodobné, že by si nikto z vylúčenej skupiny podnikateľov neplnil daňovú povinnosť ani čiastočne. Aj keby štát nedosiahol výber daní v plnom rozsahu, jeho fiškálne záujmy by boli uspokojené aspoň čiastočne, čo je zaiste ekonomicky priaznivejší efekt ako nulový výber v dôsledku eliminácie týchto podnikateľov. Napadnutá úprava preto nielenže nie je ani vhodná na dosiahnutie sledovaného cieľa, viedla by práve k opačnému efektu. Takýmto spôsobom nemožno obchádzať prípadné nedostatky na strane štátu pri výbere daní.

PL. ÚS 25/2019 – UNIKÁTNY IDENTIFIKÁTOR KUPUJÚCEHO

Skupina poslancov národnej rady pred ústavným súdom napadla ustanovenia zákona o používaní elektronickej registračnej pokladnice, ktoré podľa nich podnikateľom ukladajú zbierať a zasielať do centrálného registra finančnej správy množstvo údajov týkajúcich sa ako podnikateľov samotných, tak kupujúcich, pričom svoju argumentáciu smerovali konkrétne proti daňovému identifikačnému číslu podnikateľa a unikátnemu identifikátoru kupujúceho. Zo zhromažďovaných a odosielaných údajov by bolo možné vyčítať každodenné návyky konkrétnych kupujúcich, ich sociálne postavenie a finančné možnosti, ich zdravotný stav, náboženské presvedčenie, informácie o intímnom živote, teda vygenerovať presný profil jednotlivca.

Ústavný súd pripomenul, že účelom ústavou priznaného práva na súkromie je zabrániť verejnej moci, aby zasahovala do správania jednotlivca nad mieru a neprímerane riadila jeho súkromný život. Podstatou je teda možnosť jednotlivca žiť podľa svojich predstáv bez zbytočných obmedzení, príkazov a zákazov, bez toho, aby mu štát diktoval, ako má žiť. Súčasťou práva na súkromie je aj právo na informačné sebaurčenie, čiže právo každého jednotlivca určiť, ktoré osobné údaje môžu štát, orgány verejnej moci a iné osoby o ňom zbierať, zhromažďovať a spracúvať.

Kvalifikácia toho, čo je osobný údaj, závisí od toho, akými údajmi už štátny orgán disponuje a aké má možnosti získať ďalšie informácie. Pokiaľ orgán verejnej moci spracúvajúci údaje vzhľadom na svoje právomoci a iné informácie, ktoré má k dispozícii, dokáže po vynaložení primeraného úsilia identifikovať konkrétneho jednotlivca, ide o osobné údaje, aj keď tieto ešte samy osebe priamo konkrétnu osobu neidentifikujú.

Toto sa vzťahuje aj na unikátny identifikátor kupujúceho, pretože hoci údaje ako číslo klientskej karty v posilňovni, číslo čitateľské-

ho preukazu alebo číslo vernostnej karty v obchode s oblečením neidentifikujú žiadnu osobu priamo, orgán verejnej moci dokáže dospieť k identifikácii konkrétnej osoby s vynaložením nevelkého úsilia, a preto aj unikátny identifikátor kupujúceho treba považovať za osobný údaj.

Ústavný súd dospel k záveru, že zber a ďalšie spracúvanie unikátneho identifikátora kupujúceho nespĺňajú požiadavku sledovanie legitímneho cieľa. Zákonodarca ani finančná správa totiž nedokázali ani po mesiacoch artikulovať dôvod zberu týchto údajov, pritom konkrétny cieľ, pre ktorý sa zbierajú osobné údaje, musí byť zrejmý už z legislatívneho procesu. Bez toho, aby už v legislatívnom procese existoval jasný plán, na aký sa majú údaje použiť, nemožno hovoriť o konkrétnom ciele ich spracúvania. Zákonodarca ho môže špecifikovať priamo v texte právneho predpisu alebo v dôvodovej správe, avšak musí tak urobiť. Štát musí vedieť jasne vysvetliť, načo konkrétne údaje potrebuje, nestačí uviesť, že ich raz možno bude potrebovať. Ak tak neurobí, nemožno z ústavného hľadiska takýto zásah do súkromia akceptovať, preto ústavný súd už samotný zber unikátneho identifikátora kupujúceho vyhlásil za protiústavný.

Ústavný súd však nevyhovel návrhu na vyhlásenie protiústavnosti ustanovenia umožňujúceho zber a spracúvanie daňového identifikačného čísla predávajúceho, obmedzil však jeho aplikáciu stanovením hraníc ústavne konformného výkladu. Povolil používanie týchto údajov iba vo vnútri orgánov finančnej správy a len na účely kontroly dodržiavania zákona o elektronickej registračnej pokladnici, zakázal ich odosielanie iným orgánom verejnej moci, ako aj ich používanie na automatizované posudzovanie rizikovosti podnikateľov, kde nateraz chýba dostatočný zákonný podklad a záruky týkajúce sa kvality dohľadu nad týmto spracúvaním.

PL. ÚS 8/2021 – UVEREJŇOVANIE VYHLÁŠOK ÚRADOV VEREJNÉHO ZDRAVOTNÍCTVA

Národná rada schválila 14. októbra 2020 novelu zákona o ochrane verejného zdravia, ktorou nanovo upravila postavenie opatrení vydávaných úradmi verejného zdravotníctva a spôsob ich uverejňovania. Od prvého rozšírenia pandémie COVID-19 na územie Slovenskej republiky v marci 2020 vydávali úrady verejného zdravotníctva na základe vtedy účinnej úpravy zákona o ochrane verejného zdravia rozmanité opatrenia s cieľom brániť šíreniu tohto vírusu, ktoré podľa judikatúry ústavného súdu mali povahu hybridných správnych aktov preskúmateľných v správnom súdnom konaní.

Predmetná novela zmenila ich právnu povahu tak, že od nadobudnutia jej účinnosti úrady verejného zdravotníctva vydávajú tieto opatrenia vo forme vyhlášok uverejňovaných vo vestníku vlády, teda vo forme normatívnych aktov, pričom podľa prechodného ustanovenia sa opatrenia aktuálne záväznú v čase nadobudnutia

účinnosti novely považovali za vyhlášky podľa nového právneho režimu, a to až do ich zrušenia alebo najdlhšie po dobu 15 dní.

Túto novú úpravu opatrení úradov verejného zdravotníctva napadol v konaní pred ústavným súdom generálny prokurátor, ktorý predovšetkým namietal protiústavnosť spôsobu publikácie vyhlášok úradov verejného zdravotníctva vo vestníku vlády a nemožnosť ich prieskumu v konaní o súlade právnych predpisov pred ústavným súdom. Taktiež namietal retroaktivitu prevzatia obsahu noriem opatrení úradov verejného zdravotníctva do novozriadených vyhlášok.

Ústavný súd sa s touto argumentáciou nestotožnil a návrhu generálneho prokurátora v celom rozsahu nevyhovel. Východiskovou ústavnou normou pre posúdenie, či je ústavne súladné vyhlásenie vyhlášok úradov verejného zdravotníctva vo vestníku vlády, je čl. 123 ústavy, podľa ktorého „ministerstvá a iné orgány štátnej správy na základe zákonov a v ich medziach môžu vydávať všeobecne záväzné právne predpisy, ak sú na to splnomocnené zákonom. Tieto všeobecne záväzné právne predpisy sa vyhlasujú spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Orgány štátnej správy môžu na základe zákonného splnomocnenia vydávať všeobecne záväzné právne predpisy, ktoré sa musia vyhlásiť spôsobom, ktorý ustanoví zákon.“

Podľa záverov ústavného súdu sú úrady verejného zdravotníctva, tak ako to vyžaduje čl. 123 ústavy, zákonom zriadené orgány štátnej správy, ktoré sú zákonom o ochrane verejného zdravia splnomocnené k vydávaniu vyhlášok. Vyhlášky sú v súlade s ústavou vyhlasované spôsobom, ktorý ustanovuje zákon, pričom týmto zákonom je zákon o ochrane verejného zdravia, podľa ktorého sa vyhlášky úradu verejného zdravotníctva vyhlasujú publikáciou vo vestníku vlády. Publikácia vyhlášok vo vestníku vlády je tiež v súlade s princípom právneho štátu, pretože vyhlášky sú formálne aj prakticky dostupné adresátom právnych noriem. Napadnuté ustanovenie zákona o ochrane verejného zdravia je preto súladné s referenčnými normami ústavy, ktorými sú stanovené podmienky na vydávanie všeobecne záväzných právnych predpisov orgánmi štátnej správy.

Ústavný súd v náleze taktiež potvrdil svoju doterajšiu judikatúru, v zmysle ktorej sú vyhlášky iných orgánov štátnej správy, a teda aj vyhlášky vydávané úradom verejného zdravotníctva ako dekoncentrovaným orgánom štátnej správy s celoslovenskou pôsobnosťou a regionálnymi úradmi verejného zdravotníctva, preskúmateľné v konaní o súlade právnych predpisov pred ústavným súdom.

Napokon ústavný súd rozhodol, že dočasný prenos obsahu noriem opatrení úradov verejného zdravotníctva vydaných do 15. októbra 2020 v súvislosti so šírením ochorenia COVID-19 do vyhlášok úradov verejného zdravotníctva v záujme kontinuity právnej úpravy nemal voči adresátom opatrení negatívne retroaktív-

ne účinky, pretože z príslušného ustanovenia zákona o ochrane verejného zdravia nevyplýva, že by sa po účinnosti napadnutej novely právne hľadelo na opatrenia tým spôsobom, že už v minulosti, pred účinnosťou novely boli opatrenia vyhláškou, pričom dotknuté ustanovenie už nevyvoláva žiadne právne účinky. Z tohto dôvodu je predmetné prechodné ustanovenie zákona o ochrane verejného zdravia v súlade so zákazom retroaktivity.

PL. ÚS 4/2021 – IZOLÁCIA A KARANTÉNNÉ OPATRENIA

Počas prvej vlny pandémie COVID-19 na jar 2020 prijali úrady verejného zdravotníctva viacero opatrení na zamedzenie šíreniu vírusu, medzi ktoré patrilo aj nariadenie karantény v štátnom zariadení pre osoby vracajúce sa zo zahraničia. Viacero osôb, ktoré boli nútené tieto štátne karantény absolvovať a stráviť v zdravotníckych zariadeniach niekedy aj niekoľko týždňov a ktorým boli následne vystavené faktúry za tieto pobyty, sa obrátilo so svojimi podnetmi na verejnú ochrankyňu práv.

Verejná ochrankyňa práv následne v konaní pred ústavným súdom napadla viacero ustanovení zákona o ochrane verejného zdravia, ktoré úradu verejného zdravotníctva slúžili ako právny základ na nariaďovanie štátnych karantén. Jej argumentácia sa dá rozdeliť do troch okruhov.

V prvom rade verejná ochrankyňa práv považovala ustanovenia zákona o ochrane verejného zdravia oprávňujúce Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky a úrady verejného zdravotníctva pri ohrození verejného zdravia nariadiť „ďalšie opatrenia, ktorými môže zakázať alebo nariadiť ďalšie činnosti v nevyhnutnom rozsahu a na nevyhnutný čas“, za natolko neurčité a nepredvídateľné, že neposkytovali potrebné záruky ochrany jednotlivcov pred svojvoľnými zásahmi do základných práv zo strany výkonnej moci, v dôsledku čoho nebola naplnená ústavná požiadavka, že hranice možného obmedzenia základných práv musí vždy určiť zákonodarca. Ústavný súd sa s jej argumentáciou stotožnil a v tejto časti návrhu vyhovel.

V druhom okruhu verejná ochrankyňa práva namietala ustanovenia oprávňujúce úrady verejného zdravotníctva nariadiť „izoláciu v domácom prostredí alebo v zdravotníckom zariadení, prípadne inom určenom zariadení“ a „karanténne opatrenia“, ktoré považovala za pozbavenie osobnej slobody, a preto namietala absenciu povinnosti informovať osoby pozbavené osobnej slobody o dôvodoch tohto pozbavenia a možnostiach súdnej ochrany, ako aj absenciu efektívnej súdnej ochrany, ktorú by tieto osoby mohli iniciovať a v rámci ktorej by súd bol povinný konať urýchlene a disponoval právomocou nariadiť okamžité prepustenie osoby.

Ústavný súd sa najprv zaoberal otázkou, či tieto oprávnenia úradov verejného zdravotníctva predstavujú pozbavenie osobnej

slobody. V prípade izolácie v domácom prostredí dospel k záveru, že v dôsledku nižšej miery spoločenskej izolácie a predovšetkým nižšej intenzity dozoru toto obmedzenie nedosahuje intenzitu pozbavenia osobnej slobody, preto v tejto časti návrhu verejnej ochrankyne práv nevyhovel.

To však neplatilo pre izoláciu v zdravotníckom alebo inom určenom zariadení, kde bola už tak vyššia miera spoločenskej izolácie a vyššia intenzita dozoru umocnená aj tým, že osoby boli držané mimo svojej domácnosti, preto išlo o pozbavenie slobody. V dôsledku nedostatočnej, priam tautologickej zákonnej definície karanténnych opatrení ani v ich prípade nebolo možné vylúčiť rovnako intenzívne zásahy do osobnej slobody, preto ústavný súd považoval aj karanténne opatrenia za pozbavenie slobody a návrhu v dôsledku chýbajúcich záruk proti zneužití výkonnej moci v tejto časti vyhovel.

Tento záver však nemožno chápať tak, že ústavný súd by považoval takzvanú štátnu karanténu za každých okolností za neprípustné porušenie osobnej slobody. Ide však o taký vážny zásah do základných práv, že by prichádzal do úvahy iba v prípade, že miernejšie opatrenia boli dôkladne a preukázateľne zvážené a vyhodnotené ako nepostačujúce, pričom zároveň musia byť dodržané všetky záruky proti zneužití moci vyžadované ústavou a dohovorom. V zmysle týchto záruk musí byť osoba pozbavená slobody bezodkladne a zrozumiteľne, hoci aj ústne, informovaná o dôvodoch pozbavenia slobody a o možnostiach súdnej ochrany. Túto súdnu ochranu musí mať dotknutá osoba možnosť včas iniciovať a súd musí byť viazaný rozhodnúť urýchlene a musí byť vybavený právomocou v prípade, že dospeje k záveru, že nie sú naplnené podmienky na pozbavenie slobody, nariadiť okamžité prepustenie dotknutej osoby. Zákon tiež musí určiť maximálnu dobu pozbavenia osobnej slobody a ustanoviť účinný mechanizmus periodickej kontroly opodstatnenosti jeho ďalšieho trvania. Napadnuté ustanovenia však podľa ústavného súdu tieto podmienky nespĺňali.

Napokon tretí okruh napadnutých ustanovení tvorilo iba ustanovenie zákona o ochrane verejného zdravia, podľa ktorého náklady, ktoré vzniknú pri plnení povinností v súvislosti s ochranou verejného zdravia, uhrádza ten, kto je povinný ich plniť, v ktorom navrhovateľka dominantne videla neprimeraný zásah do základného práva vlastníť majetok asprostredkovane aj do ďalších základných práv a slobôd. Po vykonanom teste proporcionality so zohľadnením poznatku, že napadnuté ustanovenie ukladá povinnosť úhrady skutočne vzniknutých nákladov, ako aj po zistení, že osoba plniaca povinnosti tam uvedené by ich znášala, aj keby napadnuté ustanovenie súčasťou zákona o ochrane verejného zdravia netvorilo, ústavný súd dospel k záveru o ústavnej udržateľnosti povinnosti z neho plynúcej. Právny poriadok, ako aj vyhovujúca časť tohto nálezu ústavného súdu navyše odstraňujú riziko povinnosti znášať neprimerane vysoké náklady.

II. ROZHODNUTIA O SÚLADE PREDMETU REFERENDA

PL. ÚS 7/2018 – REFERENDUM O ROZPUSTENÍ PARLAMENTU?

Vo svojom bezpochyby najsledovanejšom a najdiskutovanejšom minuloročnom náleze sa ústavný súd druhýkrát počas svojej existencie zaoberal ústavnou prípustnosťou predmetu referenda. Iniciátori referendovej petície, pod ktorú sa podarilo vyzbierať viac ako potrebný počet podpisov oprávnených voličov, sa domáhali vyhlásenia referenda o otázke „[skrátene VIII. volebného obdobia] Národnej rady Slovenskej republiky tak, aby sa voľby do Národnej rady Slovenskej republiky vykonali do 180 dní odo dňa vyhlásenia výsledkov tohto referenda“. Vo svojej podstate teda zamýšľali vyvolať ľudové hlasovanie o rozpustení parlamentu.

Ústavnosť takého referenda spochybnila prezidentka Slovenskej republiky vo svojom návrhu adresovanom ústavnému súdu, v ktorom vyjadrila pochybnosti o jeho súlade s viacerými článkami ústavy a ústavnými princípmi, a to najmä s princípom vlády na vopred ustanovené obdobie a ústavnou úpravou spôsobov zániku poslaneckého mandátu, princípom legality, princípom právnej istoty, princípom generality práva a právom slobodne voliť a uchádzať sa o verejnú funkciu vo voľbách. Zároveň prezidentka vyjadrila pochybnosti o právnej sile výsledku referenda, čo je pre nejednoznačnosť ústavnej úpravy referenda už desaťročia predmetom sporov medzi slovenskými odborníkmi na ústavné právo. V dôsledku toho prezidentka a odborná i laická verejnosť od ústavného súdu očakávali nielen odpoveď na otázku, či inštitúť referenda možno použiť na ľudové rozpustenie parlamentu, ale aj ozrejmienie právnej sily výsledku referenda a jeho miesta v ústavnom poriadku Slovenskej republiky vo všeobecnosti.

Ústavný súd sa najprv vyjadril všeobecne k povahe referenda v slovenskom právnom poriadku. Z ustanovenia ústavy, podľa ktorého výsledok referenda možno okrem nového referenda meniť iba ústavným zákonom, a to najskôr po troch rokoch, vyvodil, že výsledkom referenda je právna norma s právnou silou ústavného zákona. Zo skutočnosti, že piata hlava ústavy upravujúca zákonodarnú moc je rozdelená na dva rovnocenné oddiely upravujúce národnú radu a referendum, vyvodil, že ide o rovnocenné spôsoby výkonu zákonodarnej moci, a preto referendum možno aj priamo meniť ústavu.

Ústavnoprávna teória však nepochybuje o tom, že každý výkon štátnej moci, a to aj priamo občanmi v referende, podlieha obmedzeniam vyplývajúcim z ústavy. Referendum síce môže ústavu meniť, nemôže ju však poprieť, nemôže porušiť charakter Slovenskej republiky ako demokratického a právneho štátu.

Ochranou pred uvedenými nežiaducimi zmenami ústavy prijatými v referende je existencia materiálneho jadra ústavy. Materiálne jadro ústavy je tvorené najdôležitejšími ústavnými hodnotami, medzi ktoré patria tak základné práva a slobody, ako aj princípy demokratického právneho štátu. Pri posudzovaní súladu predmetu referenda s ústavou preto ústavný súd skúma, či predmet referenda materiálne jadro ústavy nenaruša.

Ústavný súd už prakticky od svojho vzniku judikuje, že jedným z princípov právneho štátu je aj princíp generality práva, podľa ktorého právne normy z definície neriešia jeden konkrétny prípad, ale upravujú neurčitý počet prípadov rovnakého druhu. Súčasťou materiálneho jadra ústavy je aj princíp delby moci, v dôsledku ktorého v právnom štáte nemôže dôjsť k negácii delby moci prekrývaním osobitných druhov právomoci ani k výkonu právomoci mimo medzí ústavy. Občania v referende vykonávajú zákonodarnú moc, výsledkom čoho je normatívny akt s právnou silou ústavného zákona, pričom túto hranicu výkonu zákonodarnej moci nemôžu prekročiť.

Sporný predmet referenda je v rozpore s princípom generality práva aj s princípom delby moci, pretože formálne so silou ústavného zákona by v jednom konkrétnom prípade obchádzal ústavou zakotvené pravidlá týkajúce sa tvorby a fungovania národnej rady ako ústavodarného a zákonodarného orgánu, v zmysle ktorých je volebné obdobie národnej rady štvorročné a v súčasnosti ústava dáva iba prezidentovi republiky právomoc národnú radu za presne stanovených podmienok rozpustiť.

Takýmto ľudovým hlasovaním by sa teda nezavádzala žiadna právna norma, ako to vyžaduje ústavná úprava referenda v našej ústave, ale v konečnom dôsledku by sa rozhodovalo o odvolaní konkrétneho zloženia národnej rady, teda išlo by nie o normatívny, ale o individuálny akt.

Ústava taktiež výslovne zakazuje konanie referenda týkajúce sa základných práv. Jedným z takýchto práv je právo každého občana uchádzať sa za ústavou a zákonom stanovených podmienok o funkciu poslanca národnej rady a túto v prípade zvolenia vykonávať za vopred stanovených podmienok a na vopred stanovené funkčné obdobie, pričom k zániku mandátu poslanca môže dôjsť iba ústavou vopred predpokladanými spôsobmi. Ústava však nepredpokladá rozpustenie parlamentu ľudovým hlasovaním.

Nie je však podľa ústavného súdu vylúčené, aby ústava podobne, ako umožňuje za určitých okolností vyhlásiť ľudové hlasovanie o odvolaní prezidenta republiky, v budúcnosti umožňovala vyhlásiť aj ľudové hlasovanie o rozpustení parlamentu. Vyžadovalo by si to však najprv zmenu ústavy, ktorá by takúto možnosť výslovne zaviedla.

III. ROZHODNUTIA O ÚSTAVNOSTI VYHLÁSENIA NÚDZOVÉHO STAVU

PL. ÚS 2/2021 – PREDLŽENIE NÚDZOVÉHO STAVU

Uprostred druhej vlny pandémie COVID-19 na konci decembra 2020 zmenila národná rada ústavný zákon o bezpečnosti štátu tak, že umožnila vláde opakované predlžovanie núdzového stavu zakaždým na dobu maximálne 40 dní, čo však podľa novej úpravy podmienila následným schválením takého predĺženia národnou radou najneskôr do 20 dní. Vláda tento nový režim využila okamžite a núdzový stav vyhlásený ešte na konci septembra 2020 v začiatkoch druhej vlny predĺžila o 40 dní, čo neskôr do konca jari 2021 zopakovala ešte trikrát.

Jedno z týchto uznesení vlády o predĺžení núdzového stavu zo 17. marca 2021, ktorým bol okrem iného zavedený zákaz vychádzania s presne určenými výnimkami, napadli v konaní pred ústavným súdom generálny prokurátor a skupina poslancov národnej rady. Predovšetkým namietali, že uznesenie vlády neobsahovalo odôvodnenie nevyhnutnosti predĺženia núdzového stavu a prijatých opatrení, že plošné testovanie tvoriace podmienku niektorých výnimiek zo zákazu vychádzania nebolo možné považovať za dobrovoľné, pričom boli spochybňované aj jeho efektívnosť a právny základ. Rovnako boli spochybňované nevyhnutnosť zákazu cestovania do zahraničia na účely rekreácie a existencia právneho základu nariadenia zákazu vychádzania.

Ústavný súd návrhom nevyhovel a vyslovil, že núdzový stav bol predĺžený v súlade s ústavou. Uznal síce, že samotné uznesenie neobsahuje dôvodovú správu, ktorá by vysvetľovala nevyhnutnosť predĺženia núdzového stavu a zavedenia príslušných opatrení, považoval však za ústavne dostačujúce, že návrh uznesenia bol podrobne prerokovaný na pandemickej komisii vlády a vláda pri schvaľovaní uznesenia vychádzala z podrobných a kvalitných odborných podkladov dostatočne odôvodňujúcich nevyhnutnosť ako samotného predĺženia núdzového stavu a jeho trvania, tak na to nadväzujúcich opatrení.

Pokiaľ ide o argumenty spochybňujúce nevyhnutnosť absolútneho zákazu cestovania do zahraničia na účely rekreácie, ani tieto ústavný súd neuznal. Na zasadnutí vlády boli podrobne zvažované miernejšie opatrenia, ako zákaz vzťahujúci sa iba na určité štáty a povinná štátna karanténa po návrate, avšak tieto boli vzhľadom na údaje o epidemickej situácii v Európe a okolitých štátoch vyhodnotené ako nedostačujúce. Ústavný súd tak nezistil skutočnosti spôsobilé spochybniť racionalitu zavedeného zákazu cestovať do zahraničia na účely rekreácie.

Ústavný súd akceptoval argument, že plošné testovanie, ak je podmienkou výkonu rozmanitých činností predstavujúcich výnimky zo zákazu vychádzania, nemožno považovať za dobrovoľné. Na druhej strane nesúhlasil s generálnym prokurátorom v tom, že

ide o zásah do telesnej integrity, pretože testovanie bolo súčasťou súboru pravidiel obmedzujúcich slobodu pohybu a pobytu. Vláda ho zaviedla s cieľom zmierniť zákaz vychádzania ustanovením výnimiek, pričom viaceré výnimky ani neboli podmienené negatívnym testom. Ústavný súd preto uzavrel, že vláda tým, ako nastavila výnimky zo zákazu vychádzania, uspokojila požiadavku nevyhnutnosti.

Ústavný súd sa napokon nestotožnil ani s argumentom spochybňujúcim právny základ zákazu vychádzania. Generálny prokurátor namietal, že po spomínanej novele ústavného zákona o bezpečnosti štátu z decembra 2020 už tento explicitne ustanovuje možnosť zaviesť zákaz vychádzania iba v čase vojny a výnimočného stavu, v prípade núdzového stavu hovorí iba o obmedzení slobody pohybu, z čoho vyvodzoval, že zákaz vychádzania už počas núdzového stavu nemožno vyhlásiť. Ústavný súd však z dôvodovej správy v predmetnej novele vyčítal opačný úmysel zákonodarcu, ktorým bolo ponechať možnosť vyhlásenia zákazu vychádzania a zároveň umožniť aj prijatie miernejších zásahov do slobody pohybu.

IV. ROZHODNUTIA O ÚSTAVNÝCH SŤAŽNOSTIACH

III. ÚS 199/2020 – ÚČEL SÚDNEJ KONTROLY NÚTENEJ HOSPITALIZÁCIE

sťažovateľka bola v neskorých večerných hodinách hospitalizovaná na psychiatrickom oddelení, ktoré nasledujúci deň okresnému súdu oznámilo, že k hospitalizácii sťažovateľky došlo bez jej písomného súhlasu a že sťažovateľka trpí duševnou poruchou, pri ktorej ohrozuje seba a svojho okolie. Situáciu v nemocnici preveril súdny úradník, ktorý vypočul lekárku a vzhliadol sťažovateľku. Dozvedel sa, že sťažovateľka nie je schopná vnímať zmysel súdneho konania, ale že sa o ňu zaujímal jej brat.

Ešte toho istého dňa okresný súd za opatrovníčku sťažovateľke ustanovil súdnu úradníčku okresného súdu namiesto niektorého z členov sťažovateľkinej rodiny, čo odôvodnil bezprostredným nebezpečenstvom zmeškania procesných lehôt. Následne rozhodol, že prevzatie sťažovateľky bolo prípustné, pričom okrem citácie zákonných ustanovení len prepísal skutočnosti, ktoré zistil z výsluchu lekárky.

Ústavný súd kritizoval viacero závažných pochybení zo strany okresného súdu. Vôbec nie je z uznesenia zrejmé, či vypočúvaná lekárka bola ošetrojúcou lekárkou sťažovateľky, akou presne duševnou poruchou mala sťažovateľka trpieť, ani prečo mala byť nebezpečná pre seba alebo svoje okolie. Okresný súd sa nepokúšal so sťažovateľkou nadviazať komunikáciu a nedoručil jej uznesenie ani po tom, ako o to výslovne požiadala, čím jej fakticky odňal právo podať odvolanie. Tento neakceptovateľný formalistický prístup sa navyše prejavil v tom, že okresný súd sa nijak nepokúšal ustanoviť za opatrovníka niekoho z príbuzných, pritom mal informá-

ciu, že brat sťažovateľky sa o jej stav zaujímal.

Všetky tieto nedostatky vyplynuli z nevedomenia si toho, čo je účelom tohto druhu konania.

Účelom súdneho prieskumu prevzatia a držania v zdravotníckom zariadení totiž nie je formalistické dodržanie procesných ustanovení a stihnutie lehôt, ale reálne poskytnutie ochrany osobe pozbavenej slobody a skutočné overenie toho, či a akou duševnou chorobou osoba dokázateľne trpí, či a ako je dokázateľne nebezpečná pre seba alebo pre iných v takej miere, že jej nútená hospitalizácia je nevyhnutná.

III. ÚS 472/2020 – PREDBEŽNÁ VYKONATEĽNOSŤ ROZSUDKOV O VÝŽIVNOM

Sťažovateľ bol rozsudkom súdu zaviazaný na platenie jednak riadneho výživného na maloleté deti počnúc dňom právoplatnosti súdneho výroku o rozvode manželstva, ako aj výživného na tvorbu úspor pre maloleté deti, ktoré však súd viazal na právoplatnosť rozsudku o výživnom. Keďže sťažovateľ sa proti rozsudku o výživnom odvolal, tento nadobudol právoplatnosť až neskôr, po rozhodnutí odvolacieho súdu.

Zároveň sa však proti nemu začalo viesť exekučné konanie na výživné na tvorbu úspor za obdobie od doručenia prvostupňového rozsudku do právoplatnosti rozsudku odvolacieho súdu. Exekučné súdy neakceptovali sťažovateľove námietky, že takýto dlh na výživnom vôbec nemá, pretože súd ho zaviazal na platenie výživného na tvorbu úspor až od právoplatnosti rozsudku a túto povinnosť priebežne plní, pričom sa odvolávali na zákonné ustanovenie, podľa ktorého sú rozsudky prikazujúce platenie výživného vykonateľné už momentom doručenia.

Ústavný súd sa s výkladom exekučných súdov nestotožnil a vyslovil porušenie sťažovateľovho práva na spravodlivý proces. Príslušný procesný predpis síce ustanovuje, že „rozsudky o výživnom sú vykonateľné doručením“, avšak podľa ústavného súdu nemožno toto ustanovenie vykladať čisto doslovne a izolovane od iných ustanovení právneho poriadku.

Ako vyplýva z dôvodovej správy k predmetnému ustanoveniu o predbežnej vykonateľnosti rozsudkov o výživnom, jej účelom je včasné zabezpečenie neodkladných materiálnych potrieb v rodinnoprávnych vzťahoch. Takáto predbežná vykonateľnosť má svoju nespochybniteľnú logiku v prípade bežného výživného, ktoré týmto neodkladným materiálnym potrebám vyživovaných rodinných príslušníkov slúži, pretože inak by potenciálne dlhým čakaním na právoplatné súdne rozhodnutie mohli byť tieto materiálne potreby ohrozené.

Iný prípad však nastáva pri doplnkovom druhu výživného, akým je výživné na tvorbu úspor. Podľa Zákona o rodine ak súd dospeje k záveru, že povinný rodič je schopný platiť viac, ako maloleté dieťa reálne aktuálne potrebuje, môže mu nariadiť poukazovať určitú peňažnú sumu na osobitný účet, kde tieto peniaze budú uložené pre účely tvorby úspor a ich použitie bude podmienené súhlasom súdu. Z toho podľa ústavného súdu vyplýva, že tvorba úspor nekorešponduje s účelom predbežnej vykonateľnosti ako takej, preto sa na súdom nariadenú povinnosť odvádzať výživné na tvorbu úspor ustanovenie o predbežnej vykonateľnosti nevzťahuje.

I. ÚS 374/2020 – NEZÁKONNÉ DÔKAZY A CELKOVÁ SPRAVDLIVOSŤ TRESTNÉHO KONANIA

Sťažovateľ bol spolu s dvoma ďalšími osobami zadržaný pri prechovávaní pervitínu a bola vykonaná osobná aj domová prehliadka, počas ktorých boli u neho nájdené okrem pervitínu aj mobilný telefón a typická výbava drogového dílera. Ešte v ten deň bol v postavení podozrivého vypočutý a už z tejto výpovede vyplynulo, že drogu nakupoval pravidelne počas obdobia približne jedného roka.

Následne mu bolo vznesené obvinenie a opätovne bol už v postavení obvineného vypočutý dvakrát. Všetky tieto tri výsluchy sa uskutočnili bez prítomnosti obhajcu, pretože sťažovateľ sa tohto práva vzdal. To však bolo možné v dôsledku toho, že policajt skutok kvalifikoval ako zločin s trestnou sadzbou tri až desať rokov, hoci už vtedy zadovážené dôkazy nasvedčovali, že má byť aplikovaná prísnejšia trestná sadzba vyžadujúca podľa zákona povinnú obhajobu. V priebehu prípravného konania bol napokon skutok prekvalifikovaný na túto prísnejšiu trestnú sadzbu.

Sťažovateľ bol odsúdený na trinásťročný trest odňatia slobody za prechovávanie, nakupovanie a ďalšiu distribúciu pervitínu viacerým osobám počas dlhšieho obdobia. Súd svoj záver o vine odôvodnil aj spomínanými nezákonne získanými výsluchmi, opieral sa však aj o ďalšie dôkazy, najmä výsluchy svedkov, záznamy telefonických hovorov a SMS správ a o pri prehliadke nájdenú typickú výbavu drogového dílera. Sťažovateľ pred ústavným súdom namietal, že bez použitia nezákonných dôkazov by nebol odsúdený za takú prísnu kvalifikáciu.

Ústavný súd uznal, že v konaní pred okresným súdom došlo k porušeniu procesných práv sťažovateľa tým, že na hlavnom pojednávaní boli vykonané nezákonné dôkazy, ktoré mali byť súdom vylúčené. Táto skutočnosť však podľa ústavného súdu nepostačuje na záver o porušení jeho ústavného práva na súdnu ochranu, pretože podstatné v tomto prípade je, či trestné konanie ako celok bolo spravodlivé.

Ústavný súd najprv podrobne vysvetlil kritériá, na základe ktorých sa posudzuje, či je trestné konanie spravodlivé ako celok. V takom

prípade je potrebné najmä vziať do úvahy, či bol obvinený v osobitne zraniteľnom postavení (napr. z dôvodu veku alebo rozumových schopností), či mal možnosť namietať proti vierohodnosti a použitiu získaných dôkazov, kvalitu týchto dôkazov, či okolnosti ich získania spochybňujú ich spoľahlivosť a presnosť s prihliadnutím na prípadnú existenciu, povahu a stupeň donútenia zo strany orgánov činných v trestnom konaní, akým spôsobom boli nezákonne získané dôkazy použité, osobitne či boli podstatnou alebo významnou časťou usvedčujúcich dôkazov, ako aj dôkaznú silu ostatných dôkazov, váhu spoločenského záujmu na vyšetrení a potrestaní dotknutého trestného činu, ako aj ďalšie procesné záruky sťažovateľových práv.

V predmetnej veci kľúčovým spomedzi týchto kritérií bolo skúmanie, či nezákonné dôkazy boli podstatnou alebo významnou súčasťou usvedčujúcich dôkazov. Ústavný súd dospel k záveru, že trestné súdy svoj záver o vine o tieto nezákonné výsluchy neopierali vo významnej miere, ale predovšetkým spáchanie skutku vyvodzovali z ostatných výpovedí sťažovateľa, výpovedí svedkov, zo zaisteného množstva drogy a ďalšej výbavy a záznamov telefonických hovorov a SMS správ, ktoré spolu dostatočne preukazovali nakupovanie, prechovávanie a ďalšiu distribúciu pervitínu po dlhší čas. Z toho dôvodu ústavnej sťažnosti nevyhovelo, no dodal, že tak robí výnimočne a jeho zamietavý výrok nemá byť chápaný ako súhlas s nezákonnými postupmi súdov a orgánov činných v trestnom konaní.

III. ÚS 21/2021 – ZODPOVEDNOSŤ ZA ZRANENIE PROTIHRÁČA PRI FUTBALE

Sťažovateľ počas futbalového zápasu pri fyzickom kontakte medzi ním a spoluhráčom pri strete s loptou tomuto spôsobil dvojitú zlomeninu nohy. Spoluhráč sa od sťažovateľa žalobou domáhal náhrady škody, ktorá mu sčasti bola priznaná. Súdny považovali za rozhodujúce, že sťažovateľov zákrok rozhodca vyhodnotil ako faul a udelil mu žltú kartu.

Súdmi uplatnený výklad zodpovednosti za škodu sťažovateľ spochybňoval a otvoril zaujímavú právnu otázku, či samotné porušenie pravidiel športu automaticky znamená aj porušenie povinnosti „počínať si tak, aby nedochádzalo ku škodám na zdraví“, ako to vyžaduje Občiansky zákonník. Podľa ústavného súdu neznamená a výklad všeobecných súdov považuje za ústavne neudržateľný.

Niet pochyb o tom, že futbal ako každá športová činnosť charakterizovaná súťaživosťou a určitým stupňom fyzického zápolenia medzi hráčmi s cieľom dosiahnuť priaznivý výsledok zápasu predstavuje riziko pre telesnú integritu hráčov, ktoré je však neodmysliteľnou súčasťou samotného futbalu. Futbal je totiž športom, v ktorom počas riadne a legitímne organizovanej súťaže dochádza k fyzickým kontaktom. V priebehu hry sú hráči vystavovaní množstvu osobných súbojov, v ktorých sú konfrontovaní s fyzickou

kondíciu svojho súpera, pričom každý hráč si musí byť vedomý nebezpečenstva vzniku zranenia. Inak povedané, nástup do zápasu automaticky znamená uzrovanie s tým, čo sa môže v zápale boja stať.

Hektickosť a osobitná povaha futbalu hráčov núti v zlomku sekundy zvážiť možné príležitosti a riziká. Tým kladie vysoké požiadavky na fyzickú aj psychickú silu, rýchlosť, obratnosť a telesné nasadenie, keďže zápas o loptu úplne bežne kreuje situácie, ktoré oko diváka priťahujú. Boj o loptu prináša aj nepríjemné strety a medzi najbežnejšie vyjadrenia týchto stretov patria porušenia pravidiel hry. Nejde však o nič výnimočné a futbal má vytvorené štandardné mechanizmy, ktorými sa porušenie pravidiel rieši.

Samotné porušenie pravidiel hry (žltá karta) preto ešte samo osebe nemôže stačiť na vyvodenie zodpovednosti za spôsobenú ujmu, avšak bude rozhodujúce, či medzi konaním a hrou existuje funkčný vzťah. Tento funkčný vzťah bude vylúčený, ak násilie alebo tvrdosť hry dosiahnu stupeň nezlučiteľný s povahou športu, okolnosťami daného konkrétneho zápasu alebo povahou jeho účastníkov.

V posudzovanom prípade sťažovateľa došlo síce k porušeniu pravidiel hry, avšak použitý zákrok sa javí ako funkčne prepojený s cieľom hry, teda nešlo o taký exces, ktorý by bol pri futbale neobvyklý. Je potrebné si uvedomiť, že vstup do športovej arény, ktorý by bol determinovaný strachom z eventuálnych civilnoprávných sankcií, by v konečnom dôsledku útočil na samotnú podstatu športu, čím by v extrémnom prípade aj zničil krásu športu ako takého.

III. ÚS 561/2021 – CESTNÁ KONTROLA A VČASNÉ POUČENIE PODOZRIVÉHO O JEHO PRÁVACH

Sťažovateľ vo večerných hodinách viedol motorové vozidlo a bol zastavený policajnou hliadkou v rámci rutínnej cestnej kontroly, pretože pri odbočovaní nedal znamenie o zmene smeru jazdy. Počas kontroly dokladov a dychovej skúšky na alkohol člen hliadky zacítil z vozidla zápach typický pre marihuanu, o čom upovedomil svoju kolegyňu. Konajúc na základe podozrenia, že sťažovateľ sa dopúšťa drogovej trestnej činnosti, ho vyzval na predloženie povinnej výbavy, ďalej predstierajúc cestnú kontrolu a vyšetrovanie dopravného priestupku. V rámci tejto kontroly si členovia hliadky v priehradke na dverách spolujazdca všimli dve alobalové guľky pravdepodobne obsahujúce marihuanu a vyzvali sťažovateľa na ich vydanie. Ten ich vydal a podpísal zápisnicu o vydaní vecí. Až v tomto momente mu bolo oznámené, že je podozrivý zo spáchania trestného činu, a bol poučený o svojich právach, najmä o práve neobviňovať samého seba. Následne mu bolo vznesené obvinenie a súdom bol vzatý do väzby. V ústavnej sťažnosti namieta, že nebol poučený o svojom procesnom postavení a svojich právach včas, v dôsledku čoho sa

zadovážené dôkazy proti nemu stávajú nezákonnými.

S touto argumentáciou sa ústavný súd stotožnil. Zdôraznil, že zákaz sebaobviňovania je ústavný princíp, ktorý má chrániť obvineného pred bezprávnym donucovaním zo strany štátnych orgánov, a tým prispievať k zaisteniu spravodlivého procesu. Ani verejný záujem na odhaľovaní, stíhaní trestného činu a potrestaní páchatela nemôže ospravedlniť taký postup, ktorý zasahuje do samotnej podstaty práva obvineného na obhajobu vrátane práva nebyť nútený obviňovať sám seba. Z toho dôvodu je dôležité, aby policajt predtým, ako vyzve osobu na vydanie vecí, túto osobu poučil o zákonnej možnosti neobviňovať sám seba a neprispievať k vlastnému sebaobviňovaniu z trestnej činnosti a o tom, že nemá povinnosť vec vydať, ak by si vydaním vecí spôsobil nebezpečenstvo trestného stíhania.

Ak nadobudne policajt presvedčenie, že je potrebné pretransformovať bežnú dopravnú kontrolu na prehliadku pre účely hľadania drog, takúto možnosť bezpochyby má. Musia však pritom byť dodržané všetky potrebné procesné garancie vrátane poučenia osoby o spôsobe obrany mlčaním. Sťažovateľ mal byť od prvého momentu drogového podozrenia poučený o jeho právach a hlavne o zákaze sebaobviňovania.

Ústavný súd sa odvolal na doktrínu ovocia z otráveného stromu, podstatou ktorej je, že všetky dôkazy, ktoré boli získané nezákonne, musia byť vylúčené, pričom nie je prípustné ani využitie ďalších dôkazov, ktoré boli získané priamo alebo nepriamo ako výsledok nezákonnej prehliadky. Keďže predmetný nezákonný dôkaz v tejto veci bol kľúčový pre preukázanie viny sťažovateľa, ústavný súd musel vysloviť porušenie jeho ústavných práv a nariadiť jeho prepustenie z väzby.

ŠTATISTICKÉ ÚDAJE

ROZHODOVACEJ ČINNOSTI ÚSTAVNÉHO SÚDU

DORUČENÉ NÁVRHY A SŤAŽNOSTI ZA ROK 2021 2 643

PLENÁRNE NÁVRHY	23
konanie o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ústavy	20
konanie o súlade právnych predpisov podľa čl. 125b ods. 1	1
konanie o súlade právnych predpisov podľa čl. 129 ods. 6 ústavy	2
SENÁTNE SŤAŽNOSTI	2 620

ROZHODNUTÉ NÁVRHY A SŤAŽNOSTI ZA ROK 2021 2 942

PLENÁRNE NÁVRHY	23
konanie o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ústavy	21
konanie o súlade právnych predpisov podľa čl. 125b ods. 1	1
konanie o súlade právnych predpisov podľa čl. 129 ods. 6 ústavy	1
SENÁTNE SŤAŽNOSTI	2 919

NEROZHODNUTÉ NÁVRHY A SŤAŽNOSTI K 31. 12. 2021 1 299

SÚHRNNÝ PREHLAD ROZHODOVACEJ ČINNOSTI ÚSTAVNÉHO SÚDU

Návrhy a sťažnosti	Plenárne	Senátne	Spolu
Stav nevybavených návrhov a sťažností k 31. 12. 2020	31	1 567	1 598
Doručené za rok 2021	23	2 620	2 643
Rozhodnuté v roku 2021	35	2 919	2 942
Stav nevybavených návrhov a sťažností k 31. 12. 2021	31	1 268	1 299

K 31. DECEMBRU 2021 ÚSTAVNÝ SÚD EVIDOVAL NAJSTARŠIE NEVYBAVENÉ PODANIE Z ROKU 2017

PRÍSLUŠNÉ NA
ROZHODNUTIE SENÁTU

1

PRÍSLUŠNÉ NA
ROZHODNUTIE PLÉNA

2

PREHLAD NEVYBAVENÝCH NAJSTARŠÍCH PODANÍ K 31. DECEMBRU 2021 (ROKY 2017 – 2021)

Rok	Príslušné na rozhodnutie pléna	Príslušné na rozhodnutie senátu	Celkom
2017	2	1	3
2018	5	2	7
2019	5	42	47
2020	4	239	243
2021	15	984	999
SPOLU	31	1 268	1 299

POHĽAD ZVONKU

OCHRANA DUŠEVNÉHO ZDRAVIA ZAMESTNANCA

ROK 2021 – ĎALŠÍ ROK PANDÉMIE

Aj rok 2021 bol rokom pandemickým. Celosvetová pandémia COVID-19 ovplyvnila naše návyky, myslenie, náladu, ale aj legislatívu. Nestáva sa často, aby sa názov ochorenia dostal do legislatívneho textu základných kódexov. Ochorenie COVID-19 drží v tomto smere neslávny titul, keď si svoj názov prenieslo priamo do Zákonníka práce (§252o). Z pohľadu pracovnoprávnej legislatívy rok 2020 priniesol mnohé rýchle riešenia, ktorých cieľom bolo v novej situácii udržať zamestnanosť a nestratiť základné sociálne štandardy zamestnanca (napokon aj spomínaný §252o Zákonníka práce je toho dôkazom). Autor nemá ambíciu hľadať a pomenúvať úspešnosť jednotlivých právnych a mimoprávnych nástrojov, pracovnoprávna legislatíva je predsa iba dielikom celkovej mozaiky, zdá sa však, že základný cieľ sa podarilo naplniť.

Rok 2021, druhý rok pandémie, už nemal byť rokom rýchlych riešení, ale systémových krokov a legislatívnych výziev. Rozvíjajú sa atypické formy zamestnávania, domácka práca, telepráca. Zákonodarcu prijal zákon o podpore v čase skrátenej práce, ktorým je s účinnosťou od 1. marca 2022 tzv. Kurzarbeit. Novelizáciami prešiel aj Zákonník práce, hoc zásadná novela spojená s implementáciou smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1152 z 20. júna 2019 o transparentných a predvídateľných pracovných podmienkach v Európskej únii nás ešte len čaká.

Zdanlivo v ústraní týchto legislatívnych výziev je prikrčená ochrana duševného zdravia zamestnanca. Pritom ochrana zdravia zamestnanca, duševné zdravie nevynímajú, by mala byť základnou úlohou pracovného zákonodarstva. Nezdravé pracovné prostredie, psychosociálny stres, preťažovanie, nerovnováha medzi snahou a odmenou vrátane vysokej miery neistoty v zamestnaní vytvára depresie, syndróm vyhorenia, úzkostné a fóbické poruchy, ktoré sú následne častou príčinou absencií a fluktuácie zamestnancov. Existujú početné výskumy Svetovej zdravotníckej organizácie o tom, ako psychosociálne riziká vplyvajú na zdravie zamestnancov. Nie sú to žiadne prekvapivé alebo nové informácie. Predpokladám, že zvýšený výskyt duševných porúch a chorôb aj v dôsledku pandémie je žiaľ známy nielen odbornej verejnosti.

TECHNOSTRES

Zamestnávateľia vyžadujú mimoriadnu pružnosť nielen pri atypických formách zamestnania, ale mnohokrát aj pri štandardnom zamestnávaní. Zamestnanec je podľa ich predstáv a potrieb povinný byť stále online, úlohy plniť okamžite, prípadne aj viacero úloh súčasne. A práve takýto spôsob výkonu práce (multitasking) je spojený so zvýšenou duševnou námahou a stresom. V zahraničnej spisbe sa ujíma pojem technostres (zjednodušený preklad z anglického výrazu technostress),

ktorý síce nie je pojmom novým, ale naberá nový obsah. Termín technostres sa s pôvodným významom kreoval už v 80. rokoch minulého storočia a predstavoval odpor a stres z nových technológií v dôsledku neznalosti práce s nimi. Patologická psychológia označovala technostres ako modernú chorobu, ktorá spočívala v poruche adaptácie spôsobenej neschopnosťou pracovať s modernými technológiami (SUH, A. – LEE, J.: *Understanding teleworkers' technostress ad its influence on job satisfaction*). Dnes sa obsah pojmu technostres mení a vyvíja. Základným problémom už nie je neznalosť počítačových technológií, ale ich predimenzovanosť a mimoriadna zaťaženosť zamestnancov. Nová technológia mobilných telefónov, ktorá umožňuje byť pripojený kedykoľvek a kdekoľvek, na jednej strane zjednocuje pracovné prostredie prístupom k pracovným mailom a dokumentom, na strane druhej vyžaduje neustále online pripojenie. Za fyziologické dôsledky technostresu sú najčastejšie považované bolesti chrbtice, preťaženie ruky ako následok jej dlhodobého a jednostranného zaťažovania (tzv. RSI – repetitive strain injury) a syndróm zrakovej únavy. Opakovane sa zdôrazňuje, že tieto zdravotné problémy sú spojené s psychosociálnymi faktormi pracovného stresu, resp. technostres býva uvedený ako jedna z príčin, ktorá sa na ich vzniku podieľa. V oblasti psychiky sú ako následky technostresu najčastejšie uvádzané poruchy pamäti, znížená koncentrácia, netrpezlivosť, nepríjemné potenie, záchvaty hnevu, problémy s relaxom a spánkom, bolesti hlavy a ďalšie psychosomatické poruchy. V súčasnosti postihuje technostres stále viac ľudí, a preto sa dokonca objavujú návrhy uznať technostres ako samostatnú chorobu z povolania (ŽIDKOVÁ, Z.: *Technostres*). Nejaví sa, že tieto hlasy budú vypočuté, hoc by mali.

DUŠEVNÁ CHOROBA AKO CHOROBA Z POVOLANIA

Medzi najčastejšie duševné poruchy spôsobené vplyvom pracovného prostredia

patrí syndróm vyhorenia (burn – out syndrom), FOMO syndróm (fear of missing out syndrom), syndróm open space (sick building syndrom), syndróm digitálnej demencie či tinitus, často sprevádzané úzkosťami až depresiou. V tejto súvislosti je preto veľmi nežiaduce, že príloha č. 1 k zákonu o sociálnom poistení, ktorá stanovuje katalóg chorôb z povolania, nezaraďuje medzi choroby z povolania žiadne duševné poruchy. Pritom odporúčanie Medzinárodnej organizácie práce týkajúce sa zoznamu chorôb z povolania a zaznamenávanie a oznamovanie pracovných úrazov a chorôb z povolania odporúča medzi choroby z povolania zaraďovať aj „*post-traumatické stresové poruchy... a... iné duševné poruchy alebo poruchy správania... ak je zistená priama súvislosť... medzi vystavením rizikovým faktorom vyplývajúcim z pracovných činností a duševnou poruchou a poruchou správania, ktorou je pracovník postihnutý*“.

Je pravdou, že príloha č. 1 k zákonu o sociálnom poistení stanovuje pod bodom 47 tzv. „voľnú položku“, t. j. umožňuje medzi choroby z povolania zaradiť aj iné poškodenie zdravia z práce, ktoré nie je ani pracovným úrazom, ani chorobou z povolania uvedenou v tomto zozname. Podmienkou vzniku je pritom skutočnosť, že táto choroba vznikla pri vykonávaní práce a je preukázateľne a v porovnateľnej miere s inými chorobami z povolania uvedenými v zozname chorôb z povolania v príčinnej súvislosti so zisteným poškodením zdravia. Táto súvislosť je posúdená Celoslovenskou komisiou na posudzovanie chorôb z povolania. Súčasne sa však žiada dodať, že Celoslovenská komisia na posudzovanie chorôb z povolania počas celej doby svojej činnosti počas niekoľkých dekád neurčuje duševné choroby za choroby z povolania.

Azda ďalšia možnosť pre nášho zákonodarcu prijať systémové, pragmatické a najmä voči zamestnancom s duševnou poruchou alebo duševnou chorobou spravodlivé legislatívne riešenie. Pritom v roku 2021 sa zvýšená ochrana duševného zdravia prejavila v inštitucionálnej rovi-

ne. V roku 2021 bola zriadená Rada vlády Slovenskej republiky pre duševné zdravie ako stály poradný orgán vlády Slovenskej republiky, ktorý plní koordinačné, konzultatívne a odborné úlohy v oblasti ochrany a podpory duševného zdravia, prevencie vzniku duševných porúch, psychodiagnostiky, liečby duševných porúch, následnej starostlivosti o pacientov s duševnými poruchami, výskumu duševného zdravia, vzdelávania odborníkov poskytujúcich starostlivosť o duševné zdravie a služby, tvorby politiky duševného zdravia a sledovania kvality v uvedených oblastiach.

PRÁVO BYŤ ODPOJENÝ

Nebudeme len kritickí. V roku 2021 možno len pozitívne hodnotiť krok k zmene právnej úpravy týkajúcej sa práva byť odpojený. Novela Zákonníka práce s účinnosťou od 1. marca 2021 priniesla novú koncepciu právnej úpravy domácej práce a telepráce, ktorá reaguje na potreby aplikačnej praxe vyplývajúce zo zvyšovania počtu zamestnancov, ktorí aj (nie však výlučne) vplyvom pandémie začali svoju prácu vykonávať zo svojej domácnosti. Veď podľa štúdie vykonanej Európskou nadáciou pre zlepšovanie životných podmienok už v roku 2020 začalo svoju prácu vykonávať z domu (vo forme telepráce) približne 37 % zamestnancov naprieč členskými štátmi Európskej únie, pričom na Slovensku sa to týka takmer 30 % zamestnancov (EUROFOUND. *Living, working and COVID-19*).

Zákonník práce priznáva právo odpojiť sa výlučne zamestnancom vykonávajúcim domácku prácu a teleprácu. Osobná pôsobnosť ustanovenia je teda obmedzená a zamestnancom, ktorí svoju právu vykonávajú na pracovisku zamestnávateľa, nepriznáva právny poriadok právo odpojiť sa. Túto skutočnosť vnímame ako nedostatok, keďže, ako vyplýva z mnohých výskumov, čas na odpočinok zamestnancov, ktorí svoju prácu vykonávajú s použitím informačných a komunikačných technológií, je veľmi často narúšaný požiadavkami zo strany zamestnávateľa, pričom hovo-

ríme o krátkych mailových odpovediach, ale aj o úlohách, ktoré si vyžadujú značnejšiu časť z času určeného na odpočinok zamestnanca. Zároveň, tendencie na pôde inštitúcií Európskej únie naznačujú, že právo odpojiť sa by malo patriť všetkým zamestnancom bez rozdielu, pokiaľ spĺňajú podmienku, že pri svojej práci využívajú informačné a komunikačné technológie. Právne zakotvenie práva odpojiť sa a jeho reálna účinnosť nie je len v záujme samotných zamestnancov. Práve naopak. Zamestnanci trpiaci stresom, úzkosťou či syndrómom vyhorenia vykazujú vyššiu mieru absencií v práci a zvýšené náklady na zdravotnú starostlivosť. Tieto skutočnosti je nevyhnutné mať na pamäti, keďže ich negatívne dopady pociťuje nepriamo zamestnávateľ aj štát. Preto sa javí ako správne zakotviť právo odpojiť sa pre všetkých zamestnancov, či už pracujú vo sfére verejnej (štátna služba, výkon práce vo verejnom záujme) alebo súkromnej, tak, aby právna úprava mala skutočne aplikačný význam a dosiahla deklarovaný cieľ, ktorým je ochrana zamestnanca.

MARCEL DOLOBÁČ
prodekan Právnickej fakulty
Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach
bývalý externý poradca ústavného súdu

PROTOKOLÁRNE A MEDZINÁRODNÉ AKTIVITY ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

za rok 2021

Epidémia COVID-19 pokračovala aj v roku 2021 v znamení zrušených a odložených medzinárodných aktivít. Pozitívom, ktoré však daná situácia priniesla, bolo, že aj na medzinárodnom poli sa vo veľkej miere začali využívať moderné prostriedky komunikácie a platformy ako Zoom alebo Webex.

Činnosť odboru sa zamerala na preklady európskej judikatúry a stanovísk Benátskej komisie, organizáciu konferencie Ústavné dni po prvýkrát v online podobe, ako aj prípravu protokolárnych prijatí, ktorých bolo aj napriek pandemickej situácii pomerne veľa. Predseda ústavného súdu Ivan Fiačan prijal 22. februára v sídle Ústavného súdu Slovenskej republiky v Košiciach nového predsedu Slovenskej advokátskej komory Viliama Karasa. Obaja predsedovia sa spolu s podpredsedami Slovenskej advokátskej komory Tomášom Illešom a Ondrejom Laciakom venovali témam rokovania ako kvalita návrhov podávaných advokátmi, elektronizácia činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky a ďalším otázkam týkajúcim sa justície.

Predseda ústavného súdu Ivan Fiačan sa 24. – 25. februára zúčastnil kongresu Konferencie európskych ústavných súdov (CECC), ktorý sa po prvýkrát v jeho 17-ročnej histórii konal online formou, keďže bol kvôli pandémie až dvakrát odložený. Uskutočnil sa teda vo virtuálnej podobe s predtopenými vystúpeniami zahraničných

rečníkov a bol streamovaný naživo. Predseda ústavného súdu predniesol príspevok s názvom „Špecifiká národného katalógu ľudských práv Slovenska a historický vývoj jeho aplikácie v judikatúre Ústavného súdu Slovenskej republiky“. Na kongrese vystúpili aj predseda Európskej komisie pre demokraciu prostredníctvom práva (Benátskej komisie), predseda Súdneho dvora Európskej únie, predseda Európskeho súdu pre ľudské práva, predseda Ústavného súdu Spolkovej republiky Nemecko, predseda Ústavného súdu Rakúskej republiky a, samozrejme, hosťiteľ predseda Ústavného súdu Českej republiky Pavel Rychetský.

Sudcovia ústavného súdu Jana Baricová a Peter Molnár sa ako zástupcovia Slovenskej republiky v Európskej komisii pre demokraciu prostredníctvom práva (Benátskej komisii) počas celého roka 2021 zúčastňovali plenárnych zasadnutí online formou. Plenárne zasadnutia sa uskutočnili v mesiacoch marec, júl, október a december. Súčasťou programu októbrového plenárneho zasadnutia bola aj diskusia s ministerkou spravodlivosti Slovenskej republiky Máriou Kolíkovou o otázkach týkajúcich sa organizácie právnickej profesie v Slovenskej republike a úlohách Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky v disciplinárnych konaniach proti advokátom. Z decembrového plenárneho zasadnutia vzišla nová predsedníčka Benátskej komisie, a to sudkyňa Ústavnej rady Francúzska Claire Bazy-Malaurie, ktorá vo funkcii nahradila dlhoročného predsedu Gianniho Buquicchia z Talianska.

Predseda ústavného súdu sa 1. apríla zúčastnil na slávnostnom akte vymenovania členov novej vlády Slovenskej republiky, ktorej zostavením bol poverený Eduard Heger. Slávnostný ústavný akt sa konal vo Veľkej sále Prezidentského paláca v Bratislave.

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky bol zriadený v rámci reformy justície ako vrcholný orgán vo veciach správneho súdnictva. Bol zriadený s účinnosťou od 1. januára 2021 ústavným zákonom č. 422/2020 Z. z. so začiatkom výkonu svojej činnosti od 1. augusta 2021. Historicky prvý predseda Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky Pavol Naď bol do funkcie vymenovaný prezidentkou Zuzanou Čaputovou 18. mája aj za účasti predsedu ústavného súdu.

Predseda ústavného súdu sa 19. mája 2021 v Pannonhalme v Maďarsku stretol na pracovnom obede s predsedom Ústavného súdu Maďarska Tamásom Sulyokom a s predsedom Ústavného súdu Rakúska Christophom Grabenwarterom. Stretnutie nadviazalo na predchádzajúce priateľské kontakty predsedov týchto súdov a tentokrát sa konalo na pozvanie predsedu Ústavného súdu Maďarska. K témam rozhovorov patrila rozhodovacia činnosť ústavných súdov počas pandémie COVID-19 a aktuálna situácia v európskej justícii.

Predseda ústavného súdu sa 11. júna zúčastnil Konferencie advokátov 2021 a vo svojom príhovore zdôraznil dôležitosť a význam uplatňovania ústavného práva fyzických osôb a právnických osôb na právnu pomoc. S vedením Slovenskej advokátskej komory diskutoval o rozhodovacej činnosti ústavného súdu a tiež o kvalite ústavných sťažností fyzických osôb a právnických osôb podávaných ústavnému súdu, ktoré tvoria značnú časť nápadu ústavného súdu, ako aj o potrebe vzdelávania advokátov v tejto oblasti.

Predseda ústavného súdu 2. júla v Košiciach prijal francúzskeho veľvyslanca Christopha Leonziho, radcu pre spoluprácu a kultúrnu činnosť francúzskeho veľvyslanectva a riaditeľa Francúzskeho

inštitútu na Slovensku Jean-Marca Cassam-Chenaïa a atašé pre vedeckú a univerzitnú spoluprácu Yana Pautrata. Na pracovnom stretnutí spoločne diskutovali o opätovnom nadviazaní kontaktov s francúzskou Ústavnou radou (Conseil constitutionnel) s cieľom zorganizovať spoločný francúzsko-slovenský seminár o ústavnom práve a právnom štáte a o možnostiach spolupráce s francúzskou Štátnou radou (Conseil d'Etat) v súvislosti so zriadením Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky.

Podpredseda ústavného súdu Ľuboš Szigetí sa v 20. júla a 26. augusta 2021 zúčastnil na slávnostnom akte vymenovania sudcov Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky prezidentkou Slovenskej republiky v Bratislave. Takisto sa 12. októbra zúčastnil na slávnostnom akte vymenovania podpredsedu Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky Mariána Trenčana.

V dňoch 2. – 3. septembra sa v Rige konala online konferencia pod záštitou predsedu Súdneho dvora Európskej únie Koena Lenaerts s názvom „Zjednotení v rozmanitosti: uprostred spoločných ústavných tradícií a národných identít“, ktorej sa zúčastnil sudca ústavného súdu Ladislav Duditš.

Predseda Slovenskej advokátskej komory Viliam Karas a predseda Ústavného súdu Slovenskej republiky Ivan Fiačan

Predseda Ústavného súdu Slovenskej republiky Ivan Fiačan sa zúčastnil XVIII. kongresu Konferencie európskych ústavných súdov

Predseda ústavného súdu 20. septembra 2021 v Košiciach prijal britského veľvyslanca Nigela Bakera. Počas pracovného stretnutia sa venovali najmä úlohám a právomociam Ústavného súdu Slovenskej republiky, vzťahom medzi ústavným súdom a subjektmi zákonodarnej, výkonnej a súdnej moci a rovnako i možnostiam vzájomnej spolupráce.

Ústavný súd Slovenskej republiky v spolupráci s Právnickou fakultou Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach zorganizovali 28. septembra 2021 **jubilejný 10. ročník medzinárodnej vedeckej konferencie Ústavné dni s názvom „Základné práva a slobody a ich ochrana v núdzovom stave a iných osobitných právnych režimoch – X. ústavné dni“**. Z dôvodu pandemickej situácie bolo nevyhnutné konferenciu zorganizovať v online podobe. Inšpirovaní organizáciou online kongresu CECC nám predložené príhovory poskytli predseda Ústavnej rady Francúzska Laurent Fabius, predseda Ústavného súdu Českej republiky Pavel Rychetský a predseda Ústavného súdu Maďarskej republiky Tamás Sulyok. Ďalší významní predstavitelia slovenskej justície, ako aj odborníci v oblasti práva zo zahraničia sa konferencie zúčastňovali online. Konferencia bola tematicky zameraná na významné ústavnoprávne účinky z hľadiska organizácie výkonu verejnej moci a ochrany základných práv a slobôd počas núdzového stavu, ako aj na ústavnoprávnu komparáciu poznatkov a skúseností získaných pri ochrane základných práv a slobôd počas pandémie vyvolanej koronavírusom COVID-19 vo vybraných štátoch Európskej únie.

Sudkyňa ústavného súdu Jana Baricová sa 8. novembra v sídle Ústavného súdu Slovenskej republiky v Košiciach stretla so sudkyňou Najvyššieho správneho súdu Portugalska Anou Paulou de Fonseca Lobo, ktorá bola na stáži na novozriadenom Najvyššom správnom súde Slovenskej republiky. Na pracovnom stretnutí sa venovali ústavnému súdnictvu a správnom súdnictvu, ako aj prienikom medzi týmito právnymi odvetviami na Slovensku i v Portugalsku. V rozhovore sa dotkli aj témy vzťahu súdov k médiám.

Predseda ústavného súdu prijal 14. decembra 2021 v Košiciach veľvyslanca Iránskej islamskej republiky v Rakúsku a na Slovensku Abbasa Bagherpoura Ardekaniho, odborníka na medzinárodné právo. Počas pracovného stretnutia sa venovali postaveniu Ústavného súdu Slovenskej republiky v systéme súdnictva, jeho úlohám a právomociam a vzťahom medzi ústavným súdom a subjektmi zákonodarnej, výkonnej a súdnej moci.

V rámci modernizácie internej komunikácie kancelárie ústavného súdu vytvorila Mgr. Andrea Nagyová v roku 2021 úplne novú intranetovú platformu pre rozhodovaciu činnosť s názvom IURO, ktorej účelom je efektívne na jednom mieste zdieľať informácie potrebné pre činnosť sudcov, poradcov a súdnych analytikov. IURO predstavuje moderný a dynamický priestor, ktorý nielen uľahčuje prácu s dostupnými dokumentmi, ale aj vyhľadávanie a zdieľanie informácií. Sú na ňom dostupné napríklad analýzy judikatúry ústavného súdu pripravené referátom analytických činností, preklady dokumentov Európskeho súdu pre ľudské práva a iných nadnárodných inštitúcií, ale aj odkazy na slovenské či zahraničné vyhľadávače rozhodnutí a internetové databázy.

Veľvyslanec Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska na Slovensku Nigel Baker a predseda Ústavného súdu Slovenskej republiky Ivan Fiačan

Sudkyňa Ústavného súdu Slovenskej republiky Jana Baricová, predseda Ústavného súdu Slovenskej republiky Ivan Fiačan, dekan Právnickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach Miroslav Štrkolec

Sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky Robert Šorl, emeritný sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky Ladislav Orosz, predseda Ústavného súdu Slovenskej republiky Ivan Fiačan, dekan Právnickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach Miroslav Štrkolec

Sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky Libor Duľa, predseda Ústavného súdu Slovenskej republiky Ivan Fiačan, dekan Právnickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach Miroslav Štrkolec

Sudkyňa Najvyššieho správneho súdu Portugalska Ana Paula de Fonseca Lobo sa podpisuje do knihy hostí

Predseda Ústavného súdu Slovenskej republiky Ivan Fiačan na Konferencii advokátov 2021

Velvyslanec Iránskej islamskej republiky Abbas Bagherpour Ardekani a predseda Ústavného súdu Slovenskej republiky Ivan Fiačan

Predseda Ústavného súdu Rakúska Christoph Grabenwarter, predseda Ústavného súdu Maďarska Tamás Sulyok, predseda Ústavného súdu Slovenskej republiky Ivan Fiačan

AKTIVITY ÚSTAVNÉHO SÚDU

22. február	Košice	Predseda ústavného súdu prijal nového predsedu Slovenskej advokátskej komory Viliama Karasa
24. – 25. február	Praha/online	Predseda ústavného súdu sa zúčastnil XVIII. kongresu Konferencie európskych ústavných súdov
22. marec	online	Sudcova ústavného súdu Peter Molnár sa zúčastnili 126. plenárneho zasadnutia Benátskej komisie
1. apríl	Bratislava	Predseda ústavného súdu sa zúčastnil aktu vymenovania novej vlády
18. máj	Bratislava	Predseda ústavného súdu sa zúčastnil slávnostného aktu vymenovania prvého predsedu Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky
19. máj	Pannonhalma	Predseda ústavného súdu sa zúčastnil pracovného obeda s predsedami ústavných súdov Maďarska a Rakúska
11. jún	Bratislava	Predseda ústavného súdu sa zúčastnil Konferencie advokátov 2021
2. júl	Košice	Predseda ústavného súdu prijal francúzskeho veľvyslanca Christopa Léonziho
2. júl	online	Sudcovia ústavného súdu Jana Baricová a Peter Molnár sa zúčastnili 127. plenárneho zasadnutia Benátskej komisie
20. júl	Bratislava	Podpredseda ústavného súdu sa zúčastnil na slávnostnom akte vymenovania sudcov Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky
26. august	Bratislava	Podpredseda ústavného súdu sa zúčastnil na slávnostnom akte vymenovania sudcov Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky
2. – 3. september	Riga/online	Medzinárodná konferencia „Zjednotení v rozmanitosti: uprostred spoločných ústavných tradícií a národných identít“ pod záštitou predsedu Súdneho dvora Európskej únie Koena Lenaerts
20. september	Košice	Predseda ústavného súdu prijal veľvyslanca Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska na Slovensku Nigela Bakera
28. september	Košice/online	Medzinárodná vedecká konferencia „Základné práva a slobody a ich ochrana v núdzovom stave a iných osobitných právnych režimoch – X. ústavné dni“
12. október	Bratislava	Podpredseda ústavného súdu sa zúčastnil na slávnostnom akte vymenovania podpredsedu Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky
16. október	online	Sudcovia ústavného súdu Jana Baricová a Peter Molnár sa zúčastnili 128. plenárneho zasadnutia Benátskej komisie
8. november	Košice	Sudkyňa ústavného súdu Jana Baricová prijala sudkyňu Najvyššieho správneho súdu Portugalska Anu Paulu de Fonseca Lobo
10. december	online	Sudcovia ústavného súdu Jana Baricová a Peter Molnár sa zúčastnili 129. plenárneho zasadnutia Benátskej komisie
14. december	Košice	Predseda ústavného súdu prijal veľvyslanca Iránskej islamskej republiky Abbasa Bagherpoura Ardekaniho

POSKYTOVANIE INFORMÁCIÍ A VZŤAH K MÉDIÁM

POSKYTOVANIE INFORMÁCIÍ

Ústavný súd Slovenskej republiky transparentne a otvorene informuje verejnosť o svojej činnosti. Najvýznamnejším komunikačným kanálom ústavného súdu je jeho webové sídlo, na ktorom sú pravidelne zverejňované všetky najdôležitejšie a najaktuálnejšie informácie. Množstvo informácií je verejnosti poskytovaných prostredníctvom informačného mailu ústavného súdu a nemožno zabúdať ani na informácie zverejňované a sprístupňované na základe zákona o slobode informácií.

Právoplatné rozhodnutia ústavného súdu, ktorými sa končí konanie, a rozhodnutia

o dočasnom opatrení a odložení vykonateľnosti napadnutého právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu boli v súlade s § 70 ods. 2 zákona ústavným súde zverejňované aj v roku 2021 do 15 dní odo dňa nadobudnutia právoplatnosti na webovom sídle ústavného súdu v časti Vyhľadávanie podaní a rozhodnutí – Vyhľadávanie rozhodnutí.

Zbierka nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky za rok 2020 bola zverejnená na webovom sídle ústavného súdu koncom júla 2021 a v knižnej podobe bola vydaná koncom augusta 2021. Dostupná je na webovom sídle ústavného súdu v časti Rozhodovacia činnosť.

V záujme transparentnosti informovania širokej verejnosti o rozhodovacej činnosti ústavného súdu sú pravidelne zverejňované tlačové správy zo zasadnutí pléna a senátov ústavného súdu. Tlačové správy zo zasadnutí pléna ústavného súdu sú zverejňované na hlavnej stránke webového sídla ústavného súdu v časti Aktuálne informácie spravidla v deň zasadnutia plé-

na ústavného súdu. Tlačové správy zo zasadnutia senátov ústavného súdu sú zverejňované v časti Médiá – Tlačové správy zo senátov spravidla do 5 pracovných dní po zasadnutí príslušného senátu.

Ústavný súd tiež pravidelne zverejňuje štatistické prehľady, najmä štatistické prehľady týkajúce sa rozhodnutí, v ktorých vyslovil porušenie základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prehľad rozhodnutí, v ktorých vyslovil porušenie základných práv sťažovateľov na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a prehľad rozhodnutí, v ktorých vyslovil porušenie základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ústavy a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 dohovoru. Formou tlačových správ sú prezentované aj významné protokolárne udalosti, návštevy, pracovné stretnutia, konferencie, semináre, odborné diskusie a pod.

V roku 2021 ústavný súd vydal 26 plénačných tlačových správ, 163 senátnych tlačových správ, 13 tlačových správ so štatistickými prehľadmi a 20 iných tlačových správ. Spolu bolo v roku 2021 vydaných 222 tlačových správ.

Ústavný súd Slovenskej republiky poskytoval v roku 2021 žiadateľom o informácie v rozsahu vymedzenom zákonom o slobode informácií. V roku 2021 evidoval o 12 žiadostí podľa spomínaného zákona viac ako v roku 2020, spolu 248 žiadostí. V danej súvislosti je potrebné uviesť, že žiadosti o sprístupnenie informácií často pozostávali z niekoľkých častí a žiadatelia nimi žiadali značné množstvo rôznorodých informácií, takže skutočný počet poskytnutých informácií bol podstatne väčší. Okrem uvedeného bolo vybavených 1254 iných podaní, ktoré neboli ani žiadosťami podľa už uvedeného zákona, ani sťažnosťami podľa zákona o sťažnostiach, čo je o 352 viac ako v roku 2020. Dané podania zahŕňajú informovanie účastníkov konaní, zúčastnených osôb a ich právnych zástupcov, komunikáciu so súdmi, orgánmi činnými v trestnom konaní, kanceláriami

Centra právnej pomoci, správnymi orgánmi atď. a rôzne iné podania, ktoré nie sú žiadosťami podľa zákona o slobode informácií.

V súlade s § 5 zákona o slobode informácií boli na webovom sídle ústavného súdu (www.ustavnysud.sk) v časti Vyhľadávanie podaní a rozhodnutí – Vyhľadávanie povinne zverejňovaných podaní zverejnené doručené návrhy na začatie konania podľa čl. 125 až čl. 126 a čl. 127a až čl. 129 ústavy.

VZŤAH K MÉDIÁM

V roku 2021 patrili k mediálne najsledovanejším rozhodnutia ústavného súdu týkajúce sa návrhu na opakované predĺženie času trvania núdzového stavu, ktorý podali poslanci národnej rady, a rovnako aj generálny prokurátor Slovenskej republiky (PL. ÚS 2/2021), návrhu prezidentky Slovenskej republiky týkajúceho sa označených ustanovení zákona o volebnej kampani a tiež zákona o politických stranách a politických hnutiach (PL. ÚS 26/2019), návrhu prezidentky Slovenskej repub-

liky na preskúmanie súladu predmetu referenda s Ústavou Slovenskej republiky (PL. ÚS 7/2021), návrhu generálneho prokurátora Slovenskej republiky, ktorý sa týkal zákona o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia (konkrétne vydávania vyhlášok úradmi verejného zdravotníctva – PL. ÚS 8/2021), návrhu verejnej ochrankyne práv Slovenskej republiky týkajúceho sa viacerých ustanovení zákona o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia (PL. ÚS 4/2021).

Spomenuté rozhodnutia boli vzhľadom na svoju spoločenskú závažnosť a spoločenský dosah transparentne komunikované bezprostredne po zasadnutí pléna ústavného súdu prostredníctvom brífingov za účasti zástupcov médií a tiež prostredníctvom rozšírených tlačových správ, ktoré obsahovali priblíženie i vysvetlenie rozhodnutia a odôvodnenia v daných veciach pre ľahšie pochopenie zo strany širokej verejnosti. Zástupcovia médií tento prístup ústavného súdu hodnotia pozitívne.

Médiá boli tiež informované aj o rozhodnutiach ústavného súdu vo veciach týkajúcich sa opatrení prijatých v súvislosti so šírením choroby COVID-19, ktoré sa týkali ústavných sťažností fyzických osôb a právnických osôb.

V súlade s doterajšou praxou boli medializované i štatistické prehľady nápadu, vybavených a nevybavených vecí v pléne i senátoch ústavného súdu a zároveň prehľady rozhodnutí, v ktorých ústavný súd konštatoval porušenie práv sťažovateľov a priznal im finančné zadostučenie, ako aj medzinárodné, protokolárne a iné aktivity vedenia a sudcov ústavného súdu, ktoré sa pravidelne zverejňujú na webovom sídle ústavného súdu formou tlačových správ.

Koncom apríla 2021 ústavný súd zorganizoval tlačovú besedu, na ktorej informoval zástupcov médií o kľúčových rozhodnutiach ústavného súdu a tiež o všetkých svojich aktivitách od zmeny vedenia v rámci IV. funkčného obdobia ústavného súdu.

Ústavný súd a jeho rozhodovacia činnosť boli v médiách spomínané spolu 4438-krát (322-krát viac ako v roku 2020), z toho na webových portáloch 4032-krát (315-krát viac ako v roku 2020), v denníkoch 174-krát (6-krát viac ako v roku 2020), v televízii 98-krát (najčastejšie v TA3: 38-krát, v RTVS Jednotka: 28-krát, v TV Markíza: 18-krát), v rádiách 25-krát (Rádio Slovensko: 17-krát, Rádio Expres: 5-krát) a v magazínoch 109-krát. Predseda Ústavného súdu Slovenskej republiky Ivan Fiačan bol spomínaný spolu 393-krát, z toho na webových portáloch 303-krát, v denníkoch 29-krát, v televízii 33-krát (RTVS Jednotka: 12-krát, TV Markíza: 10-krát, TV JOJ a TA3: po 9-krát), v rádiách 18-krát (Rádio Slovensko: 9-krát, Rádio Lumen: 4-krát), v magazínoch 10-krát. Sudcovia ústavného súdu (vrátane predsedu ústavného súdu) boli v médiách menovite spomínaní spolu 875-krát (z toho na webových portáloch 699-krát, v denníkoch 68-krát a v televízii 66-krát).

Ústavný súd komunikuje s verejnosťou aj prostredníctvom sociálnej siete Facebook (www.facebook.com/ustavnysud.sk). Zverejňuje tu vybrané informácie o rozhodovacej činnosti, informácie protokolárneho charakteru a zaujímavosti o jeho aktivitách vo vzťahu k verejnosti. Ide napr. aj o informácie o Dni otvorených dverí, ktorý ústavný súd organizuje každoročne spravidla na jeseň (v roku 2021 mal kvôli pandémie virtuálnu podobu rovnako ako rok predtým), a súťažiach pre žiakov a študentov základných a stredných škôl s cieľom zvýšenia povedomia mladých ľudí o ústavnom súde, jeho právomociach a postavení v systéme súdnictva. Informáciu o súťažiach si v roku 2021 na účte ústavného súdu prezrelo 2467 záujemcov. S najväčším záujmom na Facebooku sa stretol príspevok, ktorý verejnosť informoval o rozhodnutí ústavného súdu vo veci vedenej pod sp. zn. PL ÚS 7/2021 o návrhu prezidentky Slovenskej republiky na preskúmanie súladu predmetu referenda s Ústavou Slovenskej republiky (3187 prezretí), a príspevok týkajúci sa rozhodnutí ústavného súdu vo veciach vedených pod sp. zn. PL ÚS 9/2021, ktoré sa týkalo novely Trestného zákona upravujúcej definíciu skutkovej podstaty trestného činu nebezpečného elektronického obťažovania, a sp. zn. PL ÚS 10/2021, ktoré sa týkalo vyhlášky Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky č. 226/2021 V. v. upravujúcej karanténne povinnosti osôb po vstupe na územie Slovenskej republiky (3178 prezretí).

Styk ústavného súdu s verejnosťou a médiami je upravený v Spravovacom a rokovacom poriadku Ústavného súdu Slovenskej republiky. Podľa § 8 ods. 1 spravovacieho a rokovacieho poriadku styk s verejnosťou a médiami sa realizuje najmä:

- a) poskytovaním informácií podľa zákona o slobode informácií a tlačového zákona,
- b) zverejňovaním informácií na webovom sídle ústavného súdu,
- c) účasťou verejnosti a médií na ústných pojednávaniach, ak sú verejnosti

prístupné. Pre styk s verejnosťou je na ústavnom súde určený osobitný organizačný útvar Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky – odbor tlačový a informačný kancelárie. Styk s médiami zabezpečuje na ústavnom súde hovorca ústavného súdu, inak predseda ústavného súdu, predseda príslušného senátu alebo ním poverený sudca, spravidla sudca spravodajca (§ 8 ods. 2 spravovacieho a rokovacieho poriadku).

Médiám boli v sledovanom období pravidelne zasielané všetky tlačové správy zo zasadnutí pléna ústavného súdu, ako aj ostatné tlačové správy zverejňované na hlavnej stránke webového sídla ústavného súdu v časti „Aktuálne informácie“. V roku 2021 bolo médiám zaslaných spolu 222 tlačových správ. Hovorkyňa Ústavného súdu Slovenskej republiky komunikuje s médiami aj operatívne (telefonicky i mailom) a odpovede na ich otázky im zasiela pravidelne a promptne (spravidla do 6 h, najneskôr do 24 h, resp. v rámci dohodnutého termínu). Záujem médií o odpovede na otázky týkajúce sa rozhodovacej činnosti ústavného súdu, ako aj jeho organizácie vzrástol oproti roku 2020 takmer o tretinu.

DEŇ OTVORENÝCH DVERÍ

Od roku 2016 sa každoročne organizuje Deň otvorených dverí Ústavného súdu, počas ktorého sa sprístupnia priestory Ústavného súdu Slovenskej republiky a vytvorí sa tým príležitosť na oboznámenie sa s jeho rozhodovacou činnosťou spôsobom atraktívnym nielen pre právnickú obec, ale aj pre žiakov a študentov základných a stredných škôl a ostatnú laickú verejnosť. Súčasťou tradície Dňa otvorených dverí je literárna a výtvarná súťaž určená pre žiakov základných škôl a študentov gymnázií a stredných škôl.

Reflektujúc na pandémiu COVID-19, mal Deň otvorených dverí v posledných dvoch rokoch virtuálnu podobu.

„Hľadali sme spôsob, ako aj v tomto náročnom období osloviť širokú verejnosť, vyvolať záujem o ústavné súdnictvo, inšpirovať mladých ľudí pri uvažovaní o spravodlivosti a vyjadrovaní ich názorov vo vzťahu k ústavnému súdu. Na komunikáciu sme využili film a sociálne médiá. Nemôžeme sa vidieť osobne, no každý záujemca môže prostredníctvom videoprehliadky navštíviť priestory, v ktorých pracujeme. Verím, že aj toto je cesta ako verejnosti, najmä mladej generácii, pri-

blížiť význam a postavenie ústavného súdu v spoločnosti a tiež naše poslanie, poslanie sudcov ústavného súdu, našu službu vo verejnom záujme.“, uviedol predseda ústavného súdu Ivan Fiačan.

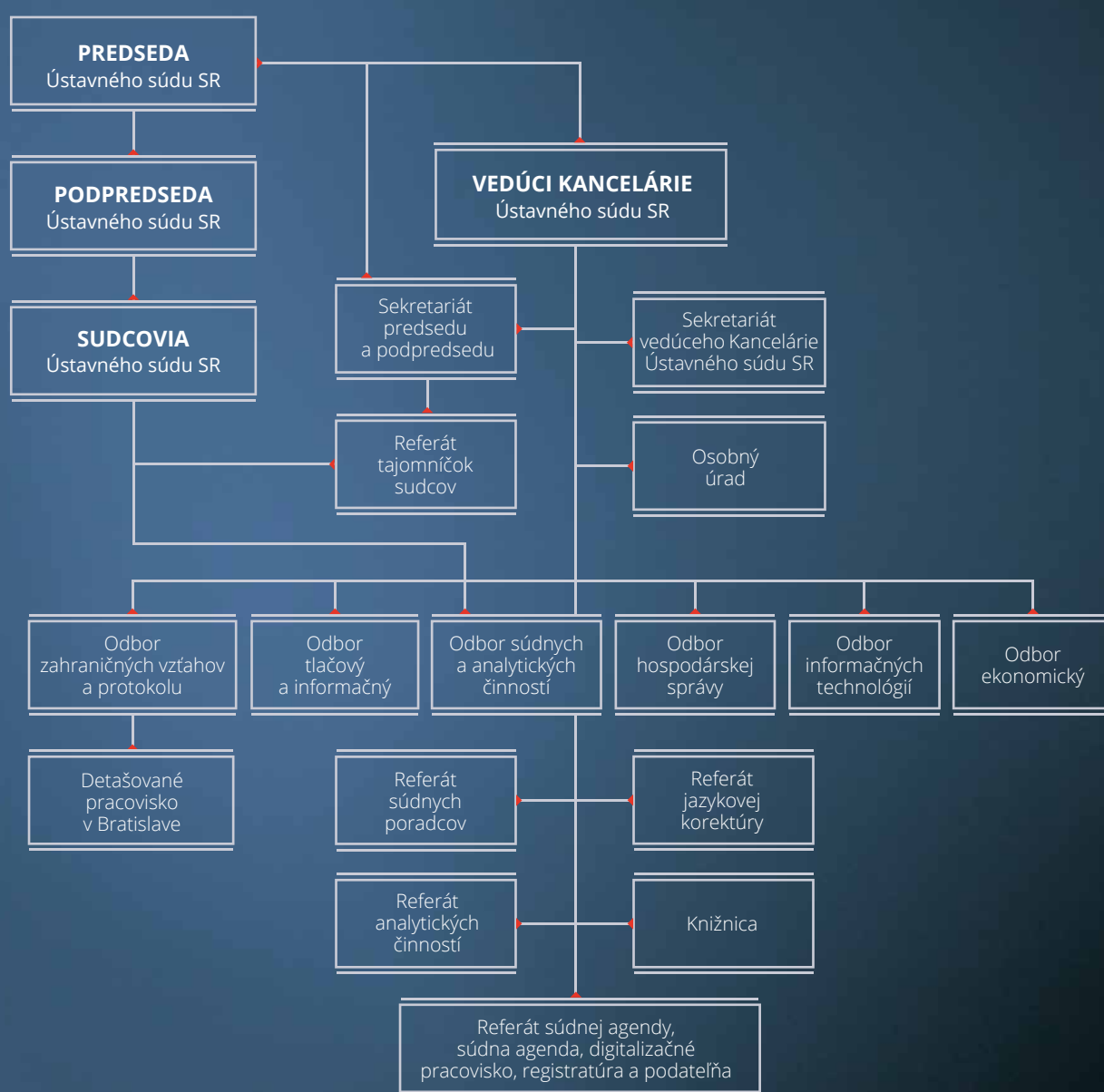
V roku 2021 boli do videoprehliadky doplnené dve videá: video o knižnici ústavného súdu a video o kronikách, v ktorých sú zaznamenávané dôležité udalosti protokolárneho a medzinárodného charakteru, a tiež aktualizované video foyeru v budove na Hlavnej ulici. Vyhodnotili sa literárne a výtvarné práce, ktoré sú opäť dôkazom záujmu mladých ľudí o ochranu ľudských práv a slobôd a o veci verejné. Do súťaží organizovaných s podporou Zastúpenia Európskej komisie na Slovensku a Európskej komisie pre efektívnu justíciu (CEPEJ) sa zapojili žiaci a študenti z Košíc, ale aj z Prešova, zo Starej Ľubovne, z Pečovskej Novej Vsi a Vtáčkoviec. Súťažné práce zverejnené na webovom sídle ústavného súdu zverejnila na svojom webovom sídle aj Európska komisia pre efektívnu justíciu (CEPEJ).

ORGANIZAČNÁ ŠTRUKTÚRA KANCELÁRIE ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

od 1. júla 2021

Organizačná štruktúra Kancelárie ústavného súdu je schválená na 114 zamestnancov (z toho je 100 štátnych zamestnancov a 14 zamestnancov vo výkone práce vo verejnom záujme).

Schválený limit počtu zamestnancov kancelárie ústavného súdu na rok 2021 v počte 127 osôb (13 sudcov ústavného súdu, 14 zamestnaneckých miest na výkon práce vo verejnom záujme a 100 štátnozamestnaneckých miest) nebol prekročený. Priemerný evidenčný počet zamestnancov prepočítaný za rok 2021 bol 118,14.

VÝBEROVÉ KONANIA

V roku 2021 realizovala kancelária ústavného súdu 18 výberových konaní, z toho 7 vonkajších výberových konaní, 7 vnútorných užších výberových konaní a 4 vnútorné širšie výberové konania, z toho bolo celkovo 10 úspešných, 2 čiastočne úspešné a 6 neúspešných. Výberové konania sa týkali odboru súdnych a analytických činností, referátu súdnych poradcov, referátu analytických činností, referátu súdnej agendy, sekretariátu vedúceho kancelárie a sekretariátu predsedu a podpredsedu, referátu tajomníčok.

VZDELÁVANIE

Kancelária ústavného súdu v kalendárnom roku 2021 umožnila štátnym zamestnancom účasť na všetkých druhoch kompetenčného vzdelávania celkovo v počte 54 vzdelávacích aktivít.

Štátni zamestnanci sa zúčastňovali na vzdelávacích aktivitách organizovaných poskytovateľmi vzdelávania štátnych zamestnancov. Zároveň kancelária ústavného súdu zabezpečila pre štátnych zamestnancov výučbu anglického jazyka a konzultácie francúzskeho jazyka. Celkovo vynaložila kancelária ústavného súdu na vzdelávanie zamestnancov spolu sumu **10 258,60 eur**.

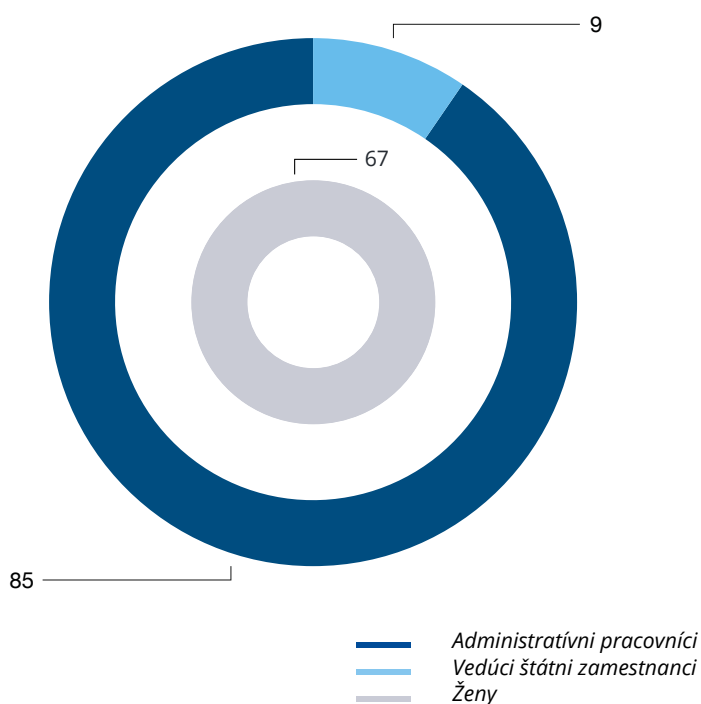
Spolu 48 školení štátnych zamestnancov: 9523,60 eur¹.

Spolu 6 školení zamestnancov vo výkone práce vo verejnom záujme: 735 eur.

1. ÚDAJE O ŠTÁTNYCH ZAMESTNANCOCH (ŠZ) K 31. DECEMBRU 2021

SKUTOČNÝ POČET
ŠTÁTNYCH
ZAMESTNANCOV

94 z toho:

POČET NEOBSADENÝCH
ŠZM

6

POČET NOVOPRIJATÝCH
ŠZ, KTORÍ VSTÚPILI DO ŠS

8

¹ Z toho IT školenia: 1 153 eur/2 školenia

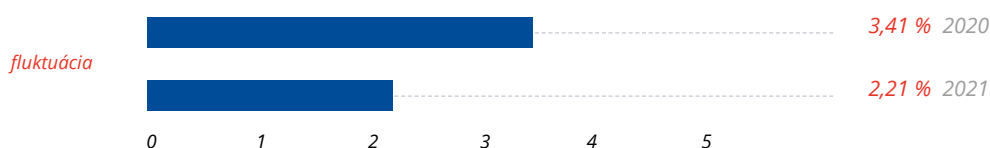
2. POČET SŤAŽNOSTÍ NA PRIEBEH A VÝSLEDOK VÝBEROVÉHO KONANIA V ROKU 2021

0

3. SKONČENIE ŠTÁTNOZAMESTNANECKÝCH POMEROV V SKÚŠOBNEJ DOBE V ROKU 2021

1

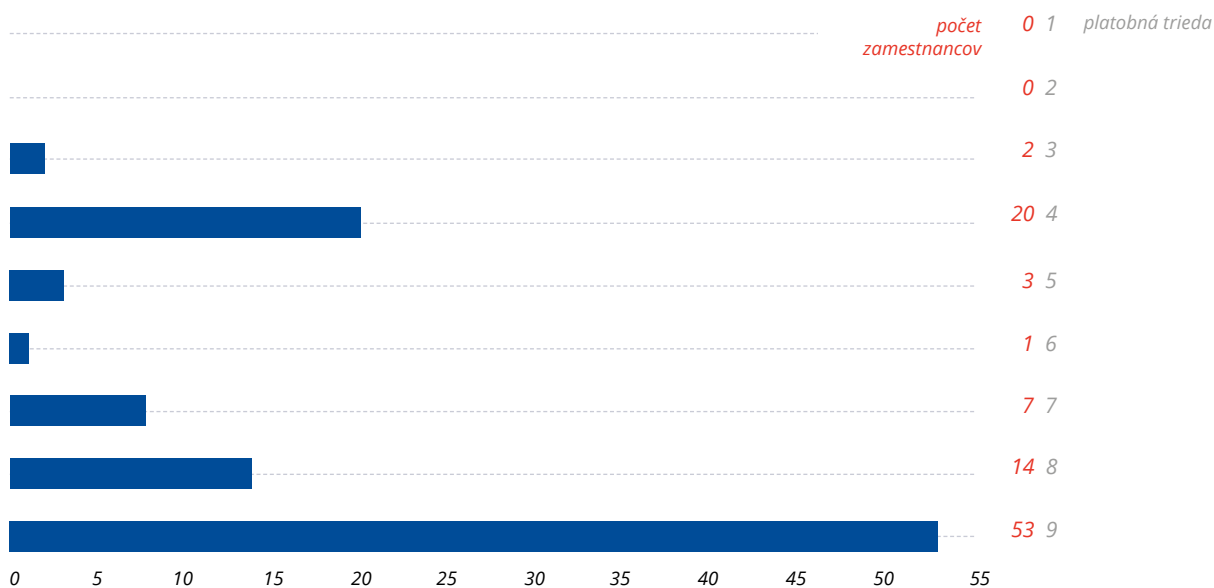
4. FLUKTUÁCIA V DANOM ROKU V %²

5. SPÔSOBY UKONČENIA ŠTÁTNOZAMESTNANECKÉHO POMERU (ŠZP) V ROKU 2021

CELKOVÝ POČET UKONČENÍ **2** Z TOHO DOHODA **2**

6. POČET ŠZ V JEDNOTLIVÝCH PLATOVÝCH TRIEDACH K 31. DECEMBRU 2021

SPOLU **100**
ZAMESTNANCOV

² počet ukončených štátnozamestnaneckých pomerov/priemerný počet štátnych zamestnancov v danom roku x 100

STÁŽOVÁ KLINIKA

*JUDr. Ján Štiavnický, PhD.
Mgr. Tomáš Majerník*

Na ústavné právo, resp. ústavu, možno tiež hľadiť z dvoch perspektív: (i) Vnímať ústavu ako východiskový, začiatkový bod právneho poriadku. Presnejšie začiatkový bod tvorby práva. Ústava je tu návodom na tvorbu práva a dôvodom vzniku všetkých ďalších právnych noriem. (ii) Druhý pohľad vníma ústavu ako striešku nad celým právnym poriadkom. Ústava tu zastrešuje právne odvetvia, ktoré inak majú tradičný právny život. Ústava tu ako magnet nastavuje, posúva a upresňuje siločiaru jednotlivých právnych odvetví. Ústava napríklad prikazuje pre trestné právo sudcom, aby pri rozhodovaní o vine a treste vnímali ochranu pred nepodloženými zásahmi do osobnej slobody. Ústavne chránená sloboda prejavu zásadne modifikuje ochranu osobnosti upravenú Občianskym zákonníkom, ak sú predmetom sporu verejné otázky.

Uvedené prístupy nie sú izolované, ale pre výuku, pre porozumenie praktických účinkov dávame dôraz na ústavu ako zastrešenie jednotlivých právnych odvetví.

Ústavný súd prostredníctvom svojich poradcov na základe tohto poňatia účinkov ústavy spolupracuje so študentmi košickej a trnavskej právnickej fakulty, ktorí majú autentický záujem o ústavné súdnictvo. So študentmi sú preberané prípady, ktoré rozhodoval ústavný súd, prípadne zahraničné ústavné súdy.

Adeptom sa snažíme vysvetliť komplexnú trajektóriu postupu práva od vzniku právneho vzťahu, napríklad od uzavretia zmluvy, cez vznik sporu o jej nedodržanie až po konanie na okresnom súde, krajskom súde a najvyššom súde, a napokon na súde ústavnom. Dôraz sa kladie na porozumenie vertikálneho a horizontálneho účinku ľudských práv. Okrem praktických otázok sa snažíme objasniť samotný zmysel ústavného súdnictva na pozadí stredo-európskych dejín.

Napokon vysvetľujeme hodnoty práva a zásahy do slobody prostredníctvom klasických filmových diel.

PREDSTAVUJEME

SEKRETARIÁT PREDSEDU A PODPREDSEDU A REFERÁT TAJOMNÍČOK SUDCOV

Minulý rok sme Vám v ročenke predstavili najbližších spolupracovníkov sudcov ústavného súdu, súdnych poradcov a analytikov, ktorí svojou odbornosťou, kvalifikáciou a pracovným nasadením ovplyvňujú rozhodovaciu činnosť ústavného súdu.

Administratívne práce súvisiace s prípravou podkladov na rozhodovaciu činnosť ústavného súdu zabezpečujú tajomníčky sudcov. Tajomníčky sudcov sú podľa organizačnej štruktúry zaradené pod sekretariát predsedu a podpredsedu ako referát tajomníčok sudcov.

Sekretariát odborne, organizačne a administratívne zabezpečuje úlohy podľa pokynov predsedu a podpredsedu ústavného súdu spojené s výkonom ich ústavným funkcií. Do pracovnej náplne sekretariátu patrí zostavenie programu predsedu a podpredsedu ústavného súdu a koordinovanie jeho realizácie, príprava materiálov a podkladov na pracovné rokovania a porady a vyhotovovanie záznamov z nich. Sekretariát ďalej zabezpečuje prípravu verejných a neverejných zasadnutí pléna a senátov ústavného súdu a pripravuje písomné podklady na vybavenie sťažností v senátnych a plenárnych veciach, ako aj po administratívnej stránke koordinuje a zabezpečuje prípravu podkladov na schvaľovanie senátnych a plenárnych právnych viet do Zbierky nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky. Pripravuje štatistické podklady v rámci vybavovania odbornej agendy na zasadnutia pléna, do tlačových správ a do ročenky ústavného súdu a zabezpečuje uverejnenie rozhodnutí ústavného súdu v Zbierke zákonov Slovenskej republiky.

V rámci ďalších činností zabezpečuje evidenciu, spracovanie a uloženie všetkých písomností adresovaných predsedovi, podpredsedovi a sudcom ústavného súdu v súlade s registratúrnym poriadkom a zabezpečuje spôsob ich vybavenia.

Súčasťou sekretariátu predsedu a podpredsedu ústavného súdu je referát tajomníčok sudcov. Tajomníčky sudcov plnia v rámci rozhodovacej činnosti najmä tieto administratívne úlohy: zodpovedajú za úpravu a kompletnosť spisu, vyhotovujú čistopisy výziev, úradných záznamov, odložení, rozhodnutí ústavného súdu, anonymizujú rozhodnutia a následne ich expedujú účastníkom konania, pripravujú podklady na zasadnutie senátov a pléna ústavného súdu, prepisujú záznamy zo zvukových nosičov z verejných pojednávaní senátov a pléna, osobne vykonávajú dohľad pri štúdiu spisu účastníkmi konania a vyhotovujú kópie pre potreby účastníkov konania, zodpovedajú za správne vyplnenie údajov pri ukončení spisu a zabezpečujú materiálne vybavenie kancelárie a sekretariátu sudcu ústavného súdu.

Pre činnosť a prácu v každej organizácii je nevyhnutná administratíva. Administratívny pracovník musí vedieť presne a správne zaradiť danú písomnosť, dokument, rýchlo sa zorientovať v jej obsahu, rozhodnúť, čo je podstatné a nevyhnutné na ďalšie spracovanie.

Keďže kvalitu rozhodovacej činnosti ústavného súdu aj napriek zvýšenej administratívnej záťaži ovplyvňujú po administratívnej a organizačnej stránke aj tajomníčky sudcov, patrí im poďakovanie za vykonanú prácu.

REFERÁT SÚDNEJ AGENDY

Referát súdnej agendy je jedným z organizačných útvarov odboru súdnych a analytických činností kancelárie. Zaisťuje činnosti podateľne, digitalizačného pracoviska, správu spisovnej súdnej agendy (súdna agenda) a agendu na úseku registratúry a archívnictva (registratúra).

Pracovníčka podateľne zabezpečuje činnosť spojenú s prijímaním zásielok, ktoré môžu byť ústavnému súdu doručené poštou, elektronicky [e-mailom alebo prostredníctvom Ústredného portálu verejnej správy] a osobne v písomnej podobe

v čase úradných hodín podateľne. Všetky podania doručené ústavnému súdu pracovníčka podateľne zaeviduje v informačnom agendovom systéme a priradí do agendy rozhodovacej činnosti (agenda Rvp) alebo do správnej agendy (agenda Spr).

Pracovníčka podateľne taktiež zabezpečuje odoslanie poštových zásielok, medzi ktorých patrí aj vrátenie súdnych spisov všeobecných súdov, prípadne iných orgánov, ktorých zapožičanie je dôležité pri rozhodovaní ústavného súdu. Rovnako vedie evidenciu návštev, ak ide o nahliadnutia do spisov účastníkmi konania, dodávateľských činností na úseku hospodárskom alebo novinárskej obce pri verejných pojednávaniach alebo mimoriadnych zasadnutiach. V neposlednom rade obsluhuje telefónnu ústredňu.

Pracovníčka skenovacieho pracoviska vykonáva konverziu všetkých podaní doručených ústavnému súdu do elektronickej a listinnej podoby. Podania patriace do rozhodovacej činnosti ústavného súdu odovzdá súdnej agende.

Súdna agenda zabezpečuje evidenciu doručených podaní patriacich do rozhodovacej činnosti ústavného súdu. Pracovníčky súdnej agendy lustráciou v informačnom agendovom systéme zisťujú, či doručené podanie je novým podaním alebo doplnením už existujúceho spisu. Dôkladná lustrácia je nevyhnutná pre správny zápis podaní.

Z nových podaní vytvoria spisy, ktoré sú každý pracovný deň v rovnako stanovenom čase po pracovnej dobe pomocou elektronického pridelovania spisov (algoritmami zabezpečujúcimi náhodnosť výberu) pridelené jednotlivým sudcom spravodajcom. Zoznam pridelených spisov zverejňujú nasledujúci pracovný deň na webovom sídle ústavného súdu v sekcii „Vyhľadávanie podaní a rozhodnutí“, podsekcii „Elektronické pridelovanie spisov“. Doplnenia zaevidujú do už existujúcich spisov. Následne všetky doplnenia, ako aj spisy odovzdajú sudcom spravodajcom.

Súdna agenda taktiež vyznačuje právoplatnosť rozhodnutí ústavného súdu účastníkom konania. Pri určení termínu verejných pojednávanií, či už senátov, alebo pléna ústavného súdu, zverejňuje tieto skutočnosti na webovom sídle ústavného súdu formou oznamu o verejných pojednávaniach. Taktiež zabezpečuje anonymizovanú podobu podaní, ktoré sú zo zákona povinne zverejňované. Spolupracuje pri tvorbe Zbierky nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky a jej zverejnení na webovom sídle ústavného súdu. Zároveň poskytuje súčinnosť všetkým organizačným útvarom ústavného súdu.

Spisy od sudcov spravodajcov sa po ukončení konania vrátia opäť na súdnu agendu, kde pracovníčky spisy uzavrujú a uložia do príručného archívu na dobu 2 rokov. Po uplynutí tejto doby sa spisy odovzdávajú do registratúrneho strediska na trvalú archiváciu, odkiaľ sa v prípade potreby môžu vypožičať.

V registratúrnom stredisku sa uchovávajú všetky písomnosti týkajúce sa rozhodovacej činnosti ústavného súdu, ako aj písomnosti súvisiace so zabezpečením chodu kancelárie ústavného súdu. Registratúrne stredisko sa riadi registratúrnym poriadkom a registratúrnym plánom, ktorý schvaľuje Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Po uplynutí úložnej lehoty jednotlivých písomností sa tieto písomnosti v prípade ich archívnej hodnoty odovzdávajú Slovenskému národnému archívu a vyradujú sa z registratúrneho strediska. Vzhľadom na význam týchto materiálov, archívnické činnosti zahŕňajú rozsiahlu agendu odovzdávajúcich a preberajúcich protokolov.

Referát súdnej agendy pri svojej práci postupuje v súlade s ústavou a v zmysle zákona o ústavnom súde, spravovacieho a rokovacieho poriadku a služobného predpisu Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 5/2021 Kancelársky a spisový poriadok, ako aj zákona o archívoch a registratúrach a jednotlivých vyhlášok ministerstva vnútra o registratúre.

Podaní doručených ústavnému súdu neustále pribúda. V uplynulých rokoch bolo doručených priemerne 250 nových podaní mesačne. Zvyšuje sa aj počet podaní, ako aj doplnení doručených ústavnému súdu elektronicke – prostredníctvom Ústredného portálu verejnej správy, ktoré tvoria už viac ako 50 % zo všetkých podaní a doplnení doručených ústavnému súdu. Nie je nezvyklé, že jedno podanie sa ústavnému súdu doručí viacerými spôsobmi (e-mailom, prostredníctvom Ústredného portálu verejnej správy a následne poštou), čo zvyšuje časovú náročnosť venovanú jednotlivým podaniam.

ROZPOČET KANCELÁRIE ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

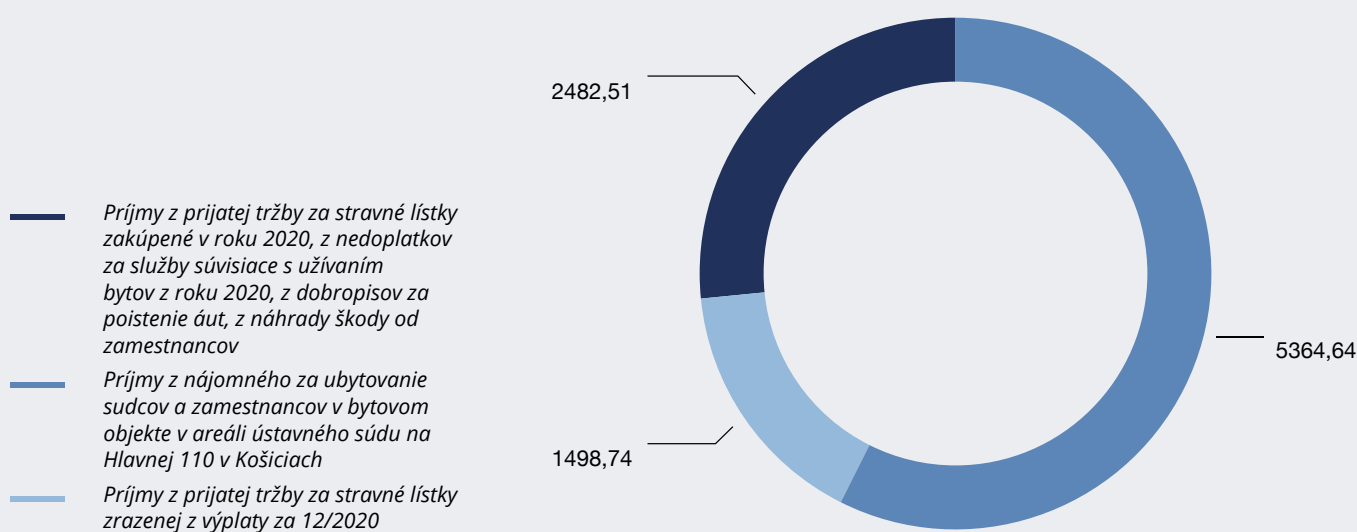
Ústavný súd Slovenskej republiky ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti vykonáva svoju činnosť v zmysle zákona o ústavnom súde. Kancelária ústavného súdu, ktorá je právnickou osobou a plní úlohy spojené s organizačným, personálnym, ekonomickým, administratívnym a technickým zabezpečením činnosti ústavného súdu, je kapitolou štátneho rozpočtu.

Rozpočet kapitoly kancelárie na rok 2021 bol schválený zákonom o štátnom rozpočte na rok 2021.

PRÍJMY

**SKUTOČNE DOSIAHNUTÉ PRÍJMY
V ROKU 2021 BOLI V CELKOVEJ SUME**

9 345,89 eur

VÝDAVKY

ČERPANIE VÝDAVKOV **CELKOM** V ROKU 2021 BOLO V SUME

6 953 493,27 eur

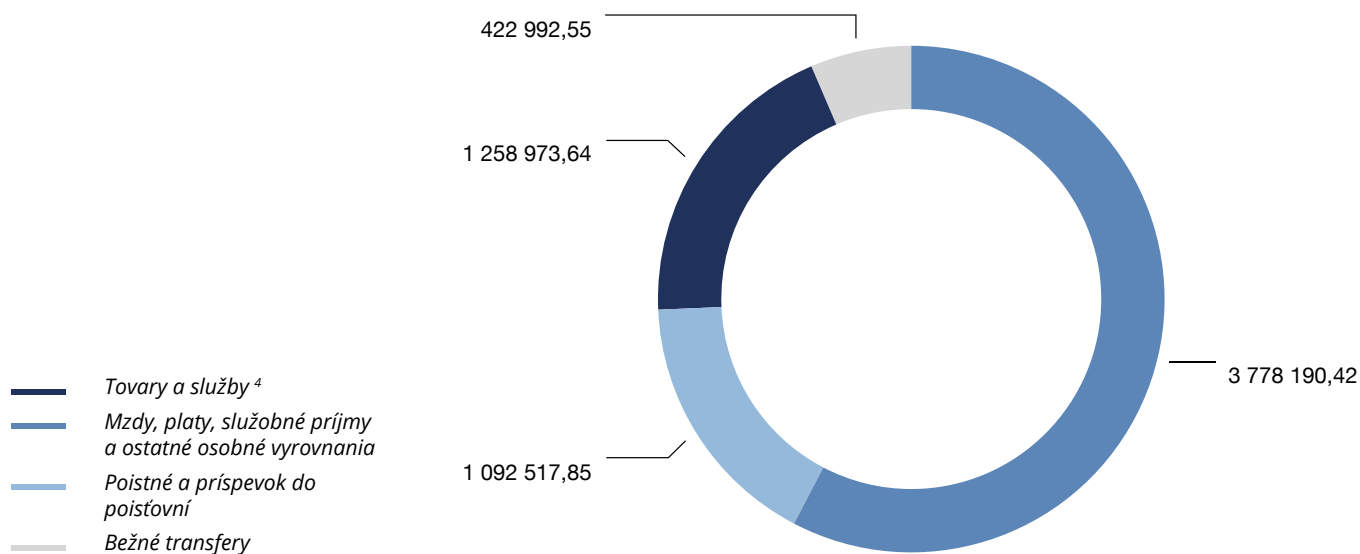
BEŽNÉ VÝDAVKY

6 552 674,46 eur

KAPITÁLOVÉ VÝDAVKY³

400 818,81 eur

BEŽNÉ VÝDAVKY

Kancelária presunula nedočerpané finančné prostriedky z rozpočtu kapitálových výdavkov z rokov 2020 a 2021 do roku 2022 v celkovej sume **1 043 745,00** eur účelovo určené na zavedenie

klimatizácie a rekonštrukciu budovy B2, na obstaranie osobného motorového vozidla, na hardvérové vybavenie, na telefónnu ústredňu a rozšírenie informačného systému o nové moduly.

³ Obstaranie osobného motorového vozidla, vypracovanie projektovej dokumentácie na rekonštrukciu budov, rozšírenie a modernizáciu kamerového systému.

⁴ Napríklad na tuzemské a zahraničné služobné a pracovné cesty, na dodávky elektrickej energie a plynu, na vodné a stočné, na poštové služby, na komunikačnú infraštruktúru a telekomunikačné služby, prevádzkových strojov, prístrojov a zariadení, na obstaranie všeobecného materiálu, na obstaranie softvéru, výpočtovej techniky a telekomunikačnej techniky, údržbu a opravy osobných motorových vozidiel, na údržbu interiérového vybavenia, na stravovanie zamestnancov a pod.

IMPRESSUM

Ročenka Ústavného súdu Slovenskej republiky 2021

Vydal:
Ústavný súd Slovenskej republiky
Hlavná 110 | 042 65 Košice

Kontaktná osoba:
Mgr. Andrea Nagyová (andrea.nagyova@ustavnysud.sk)

Grafika a tlač:
Claudia Jutková, EQUILIBRIA, s. r. o., Košice

Fotografie:
Juraj Szaszák, archív Ústavného súdu Slovenskej republiky,
Mgr. Jan Štovka, shutterstock

Rok vydania: 2022 | Vydanie: prvé

